

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Johdanto

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion virkamieslain muuttamisesta. Ministeriötä pyydetään huolehtimaan myös hallinnonalojensa kuulemisesta ja toimittamaan hallinnonalojensa lausunnot omien lausuntojensa ohella valtiovarainministerölle.

Tausta

Hallituksen esityksen tarkoituksena on toteuttaa valtion virkamieslaissa (750/1994) eräitä ajankohtaisia muutostarpeita.

Virkamieslain 6 b §:än ehdotettavilla muutoksilla huolehditaan siitä, että jatkossakin vakinaistettaessa määrääkaisia virkasuhteita ilman julkista hakumenettelyä, palvelussuhde virastoon on alkanut julkisella hakumenettelyllä. Pykälän muutoksilla vahvistetaan myös virkamiehen irtisanomistilanteiden lakisäteistä muutosturvaa.

Valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyn sidonaisuusilmoituksia koskevan virkamieslain 8 a §:än ehdotetaan muutokset, joilla toteutetaan Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n (jäljempänä GRECO) viidennellä arviontikierroksella Suomelle antamat, virkamiesten sidonaisuusilmoituksia koskevat toimenpidesuositukset.

Virkamieslain 44 a §:än ehdotetaan rajoitettua muutosta eli valtion ylimmän johdon virkaan nimitetyn karenssisopimuksen mukaisen rajoitusajan pidentämistä maksimissaan 12 kuukauteen. Karenssilainsääädäntö lisättiin virkamieslakiin vuoden 2017 alusta. Valtiovarainministeriön saaman palautteen mukaan voimassa oleva virkamieslain karenssisäännöksen kuuden kuukauden rajoitusaikea virkasuhteen päättymisen jälkeen ei ole erityisesti ylimmän johdon osalta kaikissa tilanteissa riittävän pitkä turvaamaan säännöksen tavoitteiden toteutumista.

Lisäksi esitetään muutamien pykäläviittausten korjaamista voimassa olevaan lainsääädäntöön.

Tavoitteet

Virkamieslain 6 b §

Valtionhallinnon rekrytointia pyritään kehittämään vastaamaan paremmin virastojen käytännön tarpeita, pidemmän ajanjakson suunnitelmallisuutta, tarvittaessa hanke- ja projektimuotoisuutta sekä myös ulkopuolisella rahoituksella toteutettavia hankkeita. Tällöin on perusteltua, että aidosti määräaikaisia nimityksiä voidaan tarvittaessa tehdä entistä pidemmälle määräajalle myös ilman julkista hakumenettelyä. Nimityksen määräaikaisuuden lakisääteisten perusteiden tulee kuitenkin aina täytyy. Virkamieslain 6 b §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen tavoitteena on, että lainsäädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käytäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä.

Virkamieslain 6 b §:än ehdotetun uuden 5 momentin tavoitteena on lakisääteisen muutosturvan täydentäminen siten, että nimitys voidaan tehdä ilman julkista hakumenettelyä, jos virkaan nimitetään valtion toisesta virastosta niin sanotuilla tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies irtisanomisajan kuluessa. Tavoitteena on antaa virkamiehelle voimassaolevaa lainsäädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistyä suoraan irtisanomisen vaihtoehtona uusiin tehtäviin toisaalle valtionhallinnossa, myös muihin kuin virkansa mukaisiin tehtäviin. Tavoitteena on tehostaa "työstä työhön siirtymistä" myös nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla prosessia siten, että se edellyttää vain nimittävän viraston päätöstä. Tavoitteena on korostaa virkamiehen omaa aktiivisuutta uusien työtehtävien haussa muutostilanteissa ja tästä kautta tuoda uusi menettely virkamiehen palvelussuhteeseen jatkumiselle valtioon ja pitää näin myös kokeneen henkilöstön laaja erityisosaaaminen valtiohallinnossa.

Virkamieslain 6 b §:n muutosten tavoitteena on poiketa viran täyttämisen lakisääteisestä pääsäännöstä, julkisesta hakumenettelystä, tarkkarajaisesti sekä vain perustelluin osin. Valtionhallinnon ylimpien virkojen ja asiantuntijatehtävien hakumenettelyn osalta tavoitteena on korostuneesti nimitysmenettelyn avoimuus ja läpinäkyvyys.

Virkamieslain 8 a §

Virkamieslain 8 a §:n muutoksen tavoitteena on täyttää GRECO:n Suomelle antama toimenpidesuositus liittyen virkamiesten sidonaisuusilmoitusten sisältöön ja siten yhdenmukaistaa sidonaisuusilmoitusten sisältö niin, että kaikilta pykälän soveltamisalaan kuuluvilta virkamiehiltä pyydetään samat tiedot, tehtävästä riippumatta. Lisäksi tavoitteena on ulottaa ministereiden erityisavustajat virkamieslain 8 a §:n soveltamisalan piiriin GRECO:n toimenpidesuositukseen mukaisesti. Erityisavustajat nimittävällä pääministerillä ja nimityksen esittelevällä ministerillä olisi näin ollen jatkossa ennen nimittämistä tehtävässä virkamieslain 8 c §:n sidonaisuus- ja riippumattomuusharkinnassa käytössä myös erityisavustajaksi esitettävän henkilön sidonaisuusilmoitus.

Virkamieslain 44 a §

Virkamieslain 44 a §:än ehdotetun muutoksen tavoitteena on turvata riittävän pitkällä rajoitusajalla se, ettei valtionhallinnon keskeisissä ylimmän johdon tehtävissä saatuja tietoja voisi käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnessa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Karenssiajan pidentämisellä enintään 12 kuukautteen valtiohallinnon ylimmän johdon osalta pystytään paremmin varmistamaan, että palvelussuhteessa saadut merkittävät, salassa pidettävät tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamat tiedot ovat tässä ajassa menettaneet merkityksensä niin, ettei niitä voida enää uudessa

palvelussuhteessa hyödyntää. Tarkoituksena on varmistaa viranomaistoiminnan puolueettomuutta ja lisätä luottamusta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen sekä estää mahdollista korruptiota ylimpien virkamiesten siirtyessä yksityiselle sektorille.

Muut tekniset muutokset

Virkamieslain 36 §:n 3 momentin, 62 §:n 1 momentin ja 69 a §:n 1 momentin muutosehdotuksilla korjataan voimassaolevassa laissa olevat pykäläviittausvirheet.

Vastausohjeet vastaanottajille

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoanne luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtion virkamieslain muuttamisesta. Ministeriöitä pyydetään huolehtimaan myös hallinnonalojensa kuulemisesta ja toimittamaan hallinnonalojensa lausunnot omien lausutojensa ohella valtiovarainministeriölle. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa lausunnon.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähetä erikseen sähköpostitse tai postitse.

Lausunnon antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönnoton tukea voi pyytää osoitteesta lausunto.om@om.fi.

Huomaattehan, että kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunto pyydetään toimittamaan valtiovarainministeriölle viimeistään 13.5.2021

Valmistelijat

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Miska Lautiainen, 029 553 0212, miska.lautiainen(at)vm.fi

Linkit

<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM011:00/2021>

Liitteet:

[HE_valtion_virkamieslain_muuttamisesta_22.3.2021_FI.docx](#) - Hallituksen esitys

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sarkio Juha
VM

Lautiainen Miska
Valtiovarainministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia. Muutokset liittyvät ilman julkista hakumenettelyä tehtävään määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittetyn virkamiehen vakinaistamiseen ja irtisanoton virkamiehen nimittämiseen valtion toiseen virastoon irtisanomisaikana. Myös valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimittetyn sidonnaisuuksien ilmoittamiseen ehdotetaan täsmennyskiä ja osaan karenssisopimuksista ehdotetaan rajoitusajan pidennystä. Lisäksi esitetään joitakin teknisluonteisia muutoksia voimassa olevaan lakiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arvointi.....	3
2.1 Virkamieslain 6 b §	3
2.2 Virkamieslain 8 a §	5
2.3 Virkamieslain 44 a §	7
2.4 Muut tekniset muutokset	9
3 Tavoitteet	9
3.1 Virkamieslain 6 b §	9
3.2 Virkamieslain 8 a §	10
3.3 Virkamieslain 44 a §	10
3.4 Muut tekniset muutokset	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.1.1 Virkamieslain 6 b §	10
4.1.2 Virkamieslain 8 a §	11
4.1.3 Virkamieslain 44 a §	11
4.1.4 Muut tekniset muutokset.....	12
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan.....	12
4.3 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	14
5 Lausuntopalaute	14
6 Säännöskohtaiset perustelut	14
7 Voimaantulo	17
8 Toimeenpano ja seuranta	17
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	17
LAKIEHDOTUS	20
valtion virkamieslain muuttamisesta.....	20
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTI.....	22
valtion virkamieslain muuttamisesta.....	22

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallituksen esityksensä tarkoituksena on toteuttaa valtion virkamieslaissa (750/1994, jäljempänä *virkamieslaki*) eräitä ajankohtaisia muutostarpeita.

Virkamieslain 6 b §:än ehdotettavilla muutoksilla huolehditaan siitä, että jatkossakin vakinais- tettaessa määräaikaisia virkasuhteita ilman julkista hakumenettelyä, palvelussuhde virastoon on alkanut julkisella hakumenettelyllä. Pykälän muutoksilla vahvistetaan myös virkamiehen irtisanomistilanteiden lakisääteistä muutosturvaa.

Valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimetyt sidonnaisuusilmoitukset koskevaan virkamieslain 8 a §:än ehdotetaan muutokset, joilla toteutetaan Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n (jäljempänä *GRECO*) viidennellä arvointikierroksella Suomelle antamat, virkamiesten sidonnaisuusilmoitukset koskevat toimenpidesuositukset.

Virkamieslain 44 a §:än ehdotetaan rajoittettua muutosta eli valtion ylimmän johdon virkaan nimetyyn karenssisopimuksen mukaisen rajoitusajan pidentämistä maksimissaan 12 kuukauden. Karenssilainsäädäntö lisättiin virkamieslakiin vuoden 2017 alusta. Valtiovarainministeriön saaman palautteen mukaan voimassa oleva virkamieslain karenssisäännöksen kuuden kuu- kauden rajoitusaikea virkasuhteeseen päättymisen jälkeen ei ole erityisesti ylimmän johdon osalta kaikissa tilanteissa riittävän pitkä turvaamaan säännöksen tavoitteiden toteutumista.

Lisäksi esitetään muutamien pykäläviittausten korjaamista voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Esityksestä pyydettiin lausunto kaikilta ministeriöiltä, valtioneuvoston oikeuskanslerilta, eduskunnan oikeusasiamieheltä sekä valtion pääsopijajärjestöiltä Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:ltä, Palkansaajajärjestö Pro ry:ltä ja Julkisten ja hyvinvointialojenliitto JHL ry:ltä.

2 Nykytila ja sen arvointi

2.1 Virkamieslain 6 b §

Virkamieslaissa säädetty pääsääntö on, että virka tulee julistaa haettavaksi ennen sen täyttämistä eli nimitys tehdään julkisen hakumenettelyn kautta. Virkamieslain 6 b:ssä säädetään tilanteista, joissa nimittäminen valtion virkaan voidaan poikkeuksellisesti tehdä ilman viran haettavaksi julistamista. Määräaikaisen virkasuhteeseen haettavaksi julistaminen perustuu valtiovarainministeriön ohjeistukseen ja siitä voidaan tarvittaessa säätää myös valtioneuvoston asetuksella.

Lain 6 b §:ssä säädetään erikseen muun muassa mahdollisuudesta täyttää virka ilman julkista hakumenettelyä perustettaessa uusi virka työsopimussuhteisen tehtävän tai yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteeseen tilalle ja täytettäessä se ensimmäistä kertaa siten, että siihen nimitetään kyseisessä tehtävässä työskentelevä henkilö. Virastojen toimintojen tehokas järjestäminen sekä hankkeiden ja projektien tuloksellinen läpivieminen edellyttää käytännössä joustavuutta määräaikaisissa nimityksissä. Silloin kun määräaikaisen nimityksen lakisääteiset perusteet täyttyvät, nimitys määräajaksi tulisi voida tehdä ilman julkista hakumenettelyä myös nykyistä vuotta pidemmälle määräajalle.

Valtiohallinnon virantäytöötä koskevan ohjeistuksen tämänkaltainen kehitys ja muutokset edellyttävät kuitenkin, että samalla huolehditaan siitä, että valtionhallinnon rekrytointia koskeva lainsäädäntö perustuu edelleenkin vakiintuneeseen avoimen haun pääsääntöön. Näin ollen vakinaistettessa määräaikaisia virkasuhteita ilman julkista hakumenettelyä, palvelussuhteen virostaan on kuitenkin tullut alkaa julkisella hakumenettelyllä. Tähän perustuen määräaikaisen virkasuhteen vakinaistaminen edellyttää voimassaolevan säännöksen mukaan yli vuoden määräaikaista virkasuhdetta ja sen vastineena määräaikainen virkasuhde voidaan valtiovarainministeriön ohjeistuksen mukaan tehdä ilman julkista hakumenettelyä enintään vuodeksi.

Säädetäessä poikkeuksia viran hakumenettelyn pääsääntöön on otettava huomioon myös soveltuvatko kaikki valtiohallinnon virat, mm. ylimmän johdon ja ylemmät asiantuntijavirat, ilman julkista hakumenettelyä täytettäväksi. Luottamus viranomaistoimintaan näiden virkojen täyttämisen osalta edellyttää korostuneesti avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Tämä tulisi huomioida arvioitaessa erityisesti näiden virkojen osalta perustetta poiketa pääsäännöstä. Perustuslaki, muu lainsäädäntö ja hyvän hallinnon oikeusperiaatteet sekä kantelu- tai valitusoikeus osaltaan takaavat valtion virantäytön täytävän kaikissa tilanteissa sillä asetettavat vaatimukset, mutta viranomaistoiminnan luotettavuutta tulee voida mitata myös siten, miltä sen avoimuus ja läpinäkyvyys ulospäin näyttää.

Virkamieslain 6 b § sisältää muiden ilman julkista hakumenettelyä tehtävien nimitysten osalta pääosin informatiiviset viittaukset toisaalle virkamieslaissa tai muualla lainsäädännössä säädettyyn. Viran täyttämisestä eräissä tilanteissa haettavaksi julistamatta säädetään muun muassa virkamieslain 5 c §:n 1 momentissa, 9 b §:n 1 momentissa, 27 §:n 4 momentissa ja 32 §:n 1 momentissa. Näiden tilanteiden voidaan katsoa kuuluvan myös niin sanottuun virkamiehen lakisääteiseen muutosturvaan. Virkamieslain 5 c §:n 1 momentin mukaan, jos virkamiehen virka valtionhallinnon toimintojen uudelleenjärjestelyn yhteydessä muuttuu olennaisesti ja viran tiilalle perustetaan uusi virka, voidaan uusi virka sitä ensi kertaa täytettäessä täyttää ilman haettavaksi julistamista, jos siihen nimitetään uudelleenjärjestelyn kohteena olevan viraston virkaan nimitettv virkamies. Tämä ei kuitenkaan koske viraston sisäisiä organisaatiomuutoksia tai viraston muita sisäisiä uudelleenjärjestelyjä. Virkamieslain 9 b §:n 1 momentti koskee valtion ylintä virkamiesjohtoa. Säännöksen mukaan virkamieslain 9 a §:ssä tarkoitettuun virkaan määräajaksi nimitetty virkamies voidaan säädetyn määräajan päättymisen jälkeen nimitää muuhun valtionhallinnon virkaan tai virkasuhteesseen taikka ottaa työsuhteesseen enintään kahden vuoden määräajaksi ilman hakumenettelyä. Virkamieslain 27 §:n 4 momentissa säädetään valtion viraston niin sanotusta uudelleensijoittamis- ja kouluttamisvelvoitteesta tuotannollisissa tai taloudellisissa irtisanomistilanteissa. Virkamies voidaan samassa virastossa irtisanomisen vaihtoehtona nimitää toiseen viraston virkaan. Irtisanomisen sijasta virkamiehen virka voidaan siirtää hänen suostumuksellaan myös toiseen virastoon virkamieslain 5 §:n nojalla. Virkamieslain 32 §:n 1 momentissa säädetään viraston niin sanotusta takaisinottovelvollisuudesta tuotannollisissa tai taloudellisissa irtisanomistilanteissa. Takaisinottovelvollisuus sisältää mahdollisuuden täyttää viraston virka ilman julkista hakumenettelyä, kun siihen nimitetään saman viraston irtisanottu virkamies 12 kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä.

Virkamiehen lakisääteinen muutosturva sisältää viraston sisäisen uudelleensijoittamisvelvoitteen. Uudelleensijoittaminen toteutetaan tavallisimmin siten, että irtisanomisuhan kohteena oleva virkamies sijoitetaan saman viraston sisällä virkoineen toiseen tehtävään tai nimitetään ilman julkista hakumenettelyä saman viraston toiseen virkaan.

Nykyisessä lainsäädännössä ei ole mahdollisuutta nimitää tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla irtisanottua virkamiestä valtion toisen viraston virkaan ilman julkista hakumenettelyä. Nykyisin viraston sisäistä uudelleensijoittamisvelvoitetta täydentää virkamieslaissa säädetty viran siirtäminen toiseen virastoon. Viran siirtomenettely on pyritty säättämään mahdollisimman

nopeasti toteutettavaksi ja kevyeksi hallinnolliseksi prosessiksi. Viran siirtäminen virkamieslain 5 §:n nojalla edellyttää kuitenkin viran luovuttavan viraston ja viran vastaanottavan viraston välistä sopimista, siirtyvän virkamiehen suostumusta sekä sen ministeriön päästöstä jonka hallinnonalalla tai hallinnonalalta virka siirretään. Irtisanomisen vaihtoehtona tehtävissä virkasiirroissa ei lähtökohtaisesti siirretä palkkaukseen tarkoitettuja määrärahoja. Lähtökohta muutenkin on, että vastaanottavassa virastossa on käytännössä avoinna tehtävä, jonka hoitaminen järjestetään virkasiirrolla. Tällöin kyse ei ole muodollisesti rekrytoinnista, vaan lakisääteisestä hallinnollisesta järjestelystä. Viran siirtämisläkään ei saa kiertää perustuslaissa säädettyjä nimitysperusteita, eikä virkaan, tehtävään tai nimikkeelle säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Virkaa ei voida virkamieslain 5 §:n nojalla siirrettäessä myöskään muuttaa olennaisesti, joten viran siirtäminen rajoittuu käytännössä entisiä virkatehtäviä vastaaviin tehtäviin toisessa virastossa. Virkasiirtojen kautta uudelleentyöllistyminen irtisanomistilanteissa on käytännössä havaittu melko tehottomaksi ja niitä on irtisanomisen yhteydessä tehty vain muutamia vuodessa.

2.2 Virkamieslain 8 a §

Virkamieslain 8 a §:ssä säädetään valtionhallinnon ylimpään virkamiesjohtoon nimitettäväksi esittävän henkilön velvollisuudesta ilmoittaa sidonnaisuutensa ennen virkaan nimitämistä. Säännöksen mukaan virkamieslain 26 §:n 1–4 kohdassa tarkoitettuun virkaan nimitettäväksi esittävän henkilön on ennen nimitämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksestaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan, kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan sekä muista sidonnaisuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa täytettävänen olevan viran tehtävä. Ilmoitukseen pitää 18 §:ssä tarkoitettujen sivutoimilupaa edellyttävien sivutoimien osalta sisällyttää tieto niistä saaduista tulosta. Säännöstä sovelletaan myös nimitettäessä henkilö 9 §:n 1 momentin nojalla hoiamaan 1 momentissa tarkoitettuun virkaan kuuluvia tehtäviä määräajaksi.

Sidonnaisuusilmoituksen antamiseen velvoitettujen virkamiesten on ilmoitettava viivytyksettä sidonnaisuusilmoituksessa annetuissa tiedoissa tapahtuneet muutokset ja niissä havaitut puutteet sekä myös muutoin annettava vastaava selvitys asianomaisen viranomaisen sitä pyytäessä. Lisäksi virkamiesten on ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle virka-aseman perusteella tulleet ulkopuoliset tehtävät ja niistä mahdollisesti saatu tulo.

Säännöksen mukaan viranomaiselle annetut henkilön taloudellista asemaa koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Valtiovarainministeriöllä on kuitenkin salassapitosäännösten estämättä oikeus saada asianomaiselta viranomaiselta 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin virkoihin ja tehtäviin nimitettyjen virkamiesten osalta tiedot 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimilupaa edellyttävistä sivutoimista ja niistä saadusta tulosta sekä virka-aseman perusteella tulleista ulkopuolisista tehtävistä ja niistä mahdollisesti saadusta tulosta.

Valtion virkamiesasetuksen (971/1994) 19 a §:n mukaan valtion virkamieslain 8 a §:ssä tarkoitettu ilmoitus sidonnaisuusilmoituksista annetaan asianomaiselle ministeriölle. Valtioneuvoston oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri antavat kuitenkin ilmoituksen oikeusministeriölle.

Valtiovarainministeriö on antanut 19.2.2016 ohjeen Valtion ylimmän virkamiesjohdon sidonnaisuus- ja sivutoimitiedot (VM/232/00.00.00/2016) sekä lomakkeen, jolla sidonnaisuudet ilmoitetaan nimitämisen yhteydessä asianomaiselle ministeriölle. Lomakkeen mukaan asianomainen ministeriö täyttää lomakkeen viranomaista, ilmoituksen antajaa sekä virkaa tai virkasuhdetta koskevat tiedot ennen lomakkeen toimittamista sidonnaisuusilmoituksen antajalle. Ohjeen mukaan sidonnaisuusilmoituksen ajantasaisuuden turvaamiseksi valtiovarainministeriö suosittelee sen päivittämistä vuosittain ainakin yleisessä tietoverkossa julkaistavien tietojen osalta.

Euroopan neuvoston korruption vastaisen toimielimen GRECO:n (Council of Europe - Group of States Against Corruption) tavoitteena on edistää jäsenvaltioiden korruption vastaista työtä valvomalla valtioiden toimintatapoja ja käytäntöjä suhteessa Euroopan neuvoston korruption vastaisiin standardeihin. Suomi liittyi GRECO:n jäseneksi vuonna 1999. GRECO:n toiminta perustuu arvointikierroksiin, joilla jokaisella on tietty teema. Arvointikierroksen tarkoituksena on tunnistaa valtioiden lainsäädännöstä ja käytännöistä korruption vastaiseen toimintaan liittyviä puutteita, jotka valtion tulisi korjata GRECO:n sille antamien toimenpidesuositusten mukaisesti.

Jokaisella arvointikierroksella GRECO antaa maatarkastuksen jälkeen raportin, jossa tarkasteluaan arvioitavan valtion tilannetta kriittisesti, pohditaan asianomaisen valtion viranomaisten toteuttamia toimia ja saavutettuja tuloksia sekä selvitetään mahdollisia puutteita ja esitetään toimenpidesuosituksia tilanteen parantamiseksi.

GRECO:n viides arvointikierros alkoi 1.1.2017. Sen teemanä on korruption ehkäiseminen ja integriteetin edistäminen valtionhallinnossa (ylimmissä johtotehtävissä) ja lainvalvonnasta vastaavissa viranomaisissa. Valtionhallinnon ylimmissä johtotehtävissä arvointi kohdistui ministeriin, kansliapäälliköihin, ministeriöiden valtiosihteereihin ja alivaltiosihteereihin sekä ministerioiden erityisavustajiin.

Suomea koskevassa raportissa GRECO (v. 2018) antoi Suomelle yhteensä 14 toimenpidesuositusta, joista yksi koskee virkamiesten sidonnaisuusilmoituksia. Raportin mukaan GRECO suosittilee, että Suomi kaikkien ylimpien johtohenkilöiden osalta (ministereiden erityisavustajat mukaan lukien):

- i) standardisoi ja täsmennää sidonnaisuusilmoituksia koskevien vaatimusten sisällön ja ajankohdan (eli ilmoittaja ei miltään osin päättää, mikä on merkityksellistä hänen asemansa kannalta, ja tietojen ilmoittamiselle ja päivittämiselle asetetaan määräajat); sekä
- ii) harkitsee mahdollisuutta laajentaa ilmoitusten alaa siten, että niissä annetaan tiedot tietyyn kynnysarvon ylittävistä lahjoista, varallisuudesta, sidonnaisuksista, sivutoimista sekä puolison ja huollettavien perheenjäsenten veloista (jolloin näitä lähisukulaisten tietoja ei välittämättä tarvitse julkistaa).

Ministerien erityisavustajat poistettiin virkamieslain 8 a §:n soveltamisalasta pykälässä vuonna 2015 voimaan tulleiden muutosten yhteydessä. Ministerin erityisavustajien ei tuolloin pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan nähty kuuluvan enää pykälässä tarkoitettuun virkamiesryhmään. Erityisavustajien velvoitteesta tehdä sidonnaisuusilmoitus ei ole säädetty muuallaakaan lainsäädännössä. GRECO kiinnitti kuitenkin edellä mainitun toimenpidesuosituksen yhteydessä vuonna 2018 erityistä huomiota siihen, että Suomessa virkamieslain mukainen sidonnaisuusilmoitusvelvollisuus ei koske ministerioiden erityisavustajia. Erityisavustajilla on pääsy lähes kaikkiin samoihin tietoihin kuin heidän esimiehenään toimivalla ministerillä, ja heidän on avustettava ministeriä lähes yhtä laajassa asioiden kirjossa. Tämän vuoksi GRECO katsoo, että myös erityisavustajat olisi lisättävä niiden johtavien virkamiesten piiriin, joilta edellytetään sidonnaisuksien ja omistusten ilmoittamista korruption torjunnan vuoksi.

Virkamieslaissa tuli voimaan vuoden 2018 alusta 8 c §:n muutokset, jonka mukaan viranomaisen on nimitysharkinnassa varmistettava, ettei nimitettävällä ole virkaan kuuluvien tehtävien asianmukaista hoitoa vaarantavia sidonnaisuksia ja että hänellä on muissakin suhteissa edellytykset hoitaa tehtävänsä riippumattomasti ja muutoinkin luotettavasti. Viranomaisen on otettava huomioon muun muassa täytettävänä olevan tehtävän luonne sekä viranomaisen käytettävissä olevat keinot nimitettävän taustan selvittämiseksi. Erityisavustajat nimittävällä pääministerillä

ja nimityksen esittelevällä ministerillä ei ole 8 c §:n mukaisessa harkinnassa ennen nimittämistä käytössään 8 a §:n sidonnaisuusilmoitusta nimittäväksi esitettävästä henkilöstä.

2.3 Virkamieslain 44 a §

Valtion virkamieslain 44 a §:n säädös karenssisopimuksista tuli voimaan 1.1.2017. Säännöksen mukaan viranomainen voi tehdä nimittäväksi esitettävän henkilön kanssa ennen virkaan tai virkasuhteeseen nimittämistä tai virkamiehen kanssa virkasuhteen aikana ennen uuteen tehtävään siirtymistä kirjallisen sopimuksen, jolla voidaan tietyissä tilanteissa rajoittaa määräajaksi virkamiehen oikeutta siirtyä toisen työnantajan palvelukseen taikka aloittaa elinkeinon- tai ammatinharjoittaminen tai muun vastaava toiminta.

Karenssisopimuksen tekeminen edellyttää, että henkilöllä on virassaan, tehtävässään tai ase-massaan pääsy sellaiseen salassa pidettävään tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamaan tietoon, jota voidaan olennaisella tavalla käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toimin-nassa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Karenssisopimus on edellä mainituissa tilanteissa nimittämisen tai uuteen tehtävään siirtymisen edellytys.

Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Rajoitus-ajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus. Sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussa-kosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena.

Virkamiehen on ilmoitettava viranomaiselle säännöksessä tarkoitettusta siirtymisestä virkasuh-teen aikana ja virkasuhteen päättymisen jälkeen rajoitusajaa vastaavana määrääikana. Sopi-museho rajoitusajasta tulee voimaan, jos viranomainen arvioi, että virkamiehen siirtymisessä on kysymys säännöksessä tarkoitettusta tilanteesta. Karenssisopimus ei kuitenkaan sido virka-miestä, jos virkasuhde on päättynyt viranomaisesta johtuvasta syystä.

Hallituksen esityksessä 90/2016 vp virkamieslain 44 a §:n mukaiseksi rajoitusajaksi ehdotettiin 12 kuukautta. Eduskuntakäsittelyssä rajoitusaikea kuitenkin lyheni ehdotetusta 12 kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Hallintovaliokunta totesi mietinnössään (HaVM 17/2016 vp), että valio-kunta pitää rajoitusajan ehdotettua enimmäiskestoaa liian pitkänä. Esityksen tavoitteet voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan toteuttaa lyhyemmälläkin enimmäisrajoitusajalla.

Hallintovaliokunta kuitenkin totesi myös, samoin kuin perustuslakivaliokunta esitystä koske-vassa lausunnoissaan (PeVL 35/2016 vp), että ehdotuksen 12 kuukauden rajoituksen ajallinen ulottuvuus oli sinänsä määräritelty suhteellisuusvaatimuksen kannalta asianmukaisesti. Valio-kunta myös korosti, että rajoitusajan tulee olla riittävän pitkä, jotta sillä olisi tavoiteltu vaikutus. Karenssiajan pituutta määräritellessä oli valiokunnan mielestä keskeistä, voidaanko tietoa, jota karenssin avulla suojataan, uudessa palvelussuhteessa olennaisella tavalla hyödyntää tai käyttää toisen vahingoksi. Hallintovaliokunta piti mietinnössään esityksessä ehdotettuja rajoituksia pe-rusteltuna erityisesti ylimpien virkamiesten siirtyessä toisiin tehtäviin, samoin kuin muiden merkittäviä virka- tai liikesalaisuuksia taikka muutoin arkaluontoisia tietoja käsitlevien virka-miesten, siirtyessä toisiin tehtäviin.

Virkamieslain karenssisopimusta vastaavasta kilpailukieltosopimuksesta säädetään työsopi-muslain (55/2001) 3 luvun 5 §:ssä. Kilpailukieltosopimussa voidaan vastaavalla tavalla kor-vautua vastaan sopia enintään 12 kuukauden rajoitusajasta siirtyä toisen työnantajan palveluk-seen tai aloittaa ammatinharjoittaminen.

Virkamiehen vaitiolovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäytökielto ulottuvat osin myös virkasuhteen jälkeiselle ajalle sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun

lain (621/1999) 23 §:n etä rikoslain (39/1889) 40 luvun 5 §:n 11 mukaan. Vaitiolovelvoitteella ja salassa pidettävien tietojen hyväksikäytökiellolla ei voida kuitenkaan kattavasti ennalta estää tilanteita, joissa virkamiehenä saatuja salassa pidettäviä tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamia tietoja voitaisiin käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnassa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tämä voidaan nähdä myös puutteena yleisen edun ja virkatoiminnan puolueettomuuden suojaamisessa ja mahdollisen korruption estämisessä virkamiesten siirtyessä yksityiselle sektorille.

GRECO kehotti Suomea jo vuonna 2005 antamissaan toimenpidesuosituksissa ottamaan käytöön selviä sääntöjä ja ohjeita sellaisten tilanteiden varalta, joissa virkamiehet siirtyvät yksityiselle sektorille. GRECO arvioi kesäkuussa 2006 Suomelle antamiensa toimenpidesuositusten täytäntöönpanoa ja totesi, että virkamiesten vaitiolovelvollisuutta koskeva Suomen rikoslainsääädäntö saattaa estää tietojen paljastamisen tilanteissa, joissa virkamies siirtyy yksityiselle sektorille. GRECO kuitenkin katsoi, että pelkällä vaitiolovelvollisuudella ei voida ratkaista kokonaisuudessaan sitä eettistä ongelmaa, joka voi syntyä tilanteissa, joissa virkamiehet siirtyvät vastaanvalaisia yhteyksiä ylläpitävään tai jopa kilpailevan yksityiseen yritykseen suoraan tai pian jätettyään julkisen viran - siinäkin tapauksessa, etteivät he riko vaitiolovelvollisuuttaan. Tällaiset tilanteet voivat olla Suomessa täysin laillisia, mutta ne ovat silti eettisestä näkökulmasta ongelmallisia.

Tietyissä hankkeissa, esimerkiksi monivuotisissa ja taloudelliselta arvoltaan huomattavissa hankeprosesseissa, virkamieslain mahdolistama kuuden kuukauden pituinen palvelussuhteteen jälkeiseen aikaan ulottuva rajoitusaika ei ole riittävä pitkä. Mahdollaista on, että rajoituksen kohteena olevalla virkamiehellä on sellaista tietoa, että sitä voidaan vielä kuuden kuukauden jälkeenkin käyttää uudessa palvelussuhteessa virkamieslain 44 a §:ssä tarkoitettulla tavalla omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi.

Valtion ylimmän johdon virkamiehet käyttävät merkittävää julkista valtaa sekä toimivat lähellä valtiojohtoa ja saavat tietoansa laaja-alaisesti esimerkiksi kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiä tietoja. He vaikuttavat tältä osin myös päättöksenteon valmisteluun läheisessä yhteistyössä valtioneuvoston jäsenten kanssa. Lisäksi valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen tehtäviin sisältyy muun muassa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen sekä Suomen ulkosuhteisiin liittyviäasioita.

Huomionarvoista on myös se, että tilanteessa, jossa valtion virkamies siirtyy valtion palveluksesta yksityiselle sektorille, tiedon ja kontaktien käyttöä on vaikea osoittaa todeksi tai kumota, mikä on omiaan heikentämään luottamusta hallintoon riippumatta siitä, onko mitään väärää tapahtunut vai ei. Suomessa ei myöskään ole lainsääädäntöä, joka kieltaisi entistä virkamiestä vakiuttamasta uuden työnantajan palveluksessa entiseen valtiotyönantajaansa ja sen tekemiin päätöksiin.

Valtiovarainministeriö lähetti 11.5.2020 ministeriölle ja virastoille karenssisopimuksiin liittyvän kyselyn, jonka tarkoituksesta oli selvittää muun muassa, kuinka paljon valtionhallinnossa on tehty karenssisopimuksia ja mihin tehtäviin liittyen sopimuksia on tehty. Kyselyyn vastanneista 71 organisaatioista seitsemässä oli tehty virkamieslain 44 a §:n mukaisia karenssisopimuksia. Karenssisopimuksia oli tehty viisi Rajavartiolaitoksessa, kaksi sisäministeriössä, kaksoisjärjestö Puolustusvoimissa, viisi Verohallinnossa, neljä Innovaatiointerohituskeskus Business Finlandissa, kuusi Puolustusministeriössä ja yksi valtiovarainministeriössä. Karenssisopimuksia on kyseissä organisaatioissa tehty lähinnä ylmpäään johtoon kuuluvien virkamiesten kanssa. Lisäksi valtioneuvoston kanslia on tehnyt karenssisopimukset kaikkien Sanna Marinin hallituksen valtiosihteereiden ja ministerien erityisavustajien kanssa. Rahoitusvakausvirastossa karenssisopimus on tehty kaikkien asiantuntijavirassa olevien henkilöiden kanssa.

Vastanneista organisaatioista 64 organisaatiossa karenssisopimuksia ei ollut tehty lainkaan. Suurimmassa osassa organisaatioita katsottiin, ettei karenssisopimuksien tekemiselle ole ollut tarvetta tai etteivät lain edellytykset sopimuksen tekemiselle täty. Mahdollisten salassa pidettävien tietojen ei arvioitu olevan hyödynnettäväissä toisen palveluksessa, ja toisaalta organisaatiosta ei katsottu olevan sellaisia tehtäviä tai pääsyä sellaiseen tietoon, jota olennaisella tavalla voitaisiin käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnessa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi.

Vastaajista osa katsoi, että virkamieslain 44 a §:n säännös rajoitusajan pituudesta ei ole riittävä. Esimerkiksi valtiovarainministeriössä nähtiin, että EU:n toimintaan kytkeytyvissä tehtävissä 6 kuukauden rajoitusaikea voi olla liian lyhyt. Organisaatioista muutama katsoi, että rajoitusajan tulisi olla 12 kuukautta, tai ainakin pidempi kuin kuusi kuukautta. Yksi organisaatio katsoi, että rajoitusajan tulisi olla kaksi vuotta ja yksi katsoi, että rajoitusajan tulisi olla vähintään 12 kuukautta ja enintään 24 kuukautta, kulloinkin kyseessä olevasta tehtävästä riippuen. Kyselyn perusteella vain osa organisaatioista oli nähtyn karenssisopimukset tarpeelliseksi, mutta organisaatioissa, joissa sopimus nähtiin tarpeelliseksi, esiintyi tarvetta myös nykyistä pidemmälle rajoitusajalle.

2.4 Muut tekniset muutokset

Virkamieslain 36 §:n 3 momentissa viitataan kumottuun yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annettuun lakiin ja sen 9 §:än. Virkamieslain 62 §:n 1 momentissa viitataan lain 52 §:ssä tarkoitettuun työtuomioistuimen päätökseen, työtuomioistuimen ko. päätöksestä säädetään kuitenkin voimassaolevan lain 58 §:ssä. Virkamieslain 69 a §:n 1 momentissa viitataan lain 6 §:n 1 momenttiin, ko. viittaoksen kohteesta säädetään kuitenkin voimassaolevan lain 2 momentissa.

3 Tavoitteet

3.1 Virkamieslain 6 b §

Valtionhallinnon rekrytointia pyritään kehittämään vastaamaan paremmin virastojen käytännön tarpeita, pidemmän ajanjakson suunnitelmallisuutta, tarvittaessa hanke- ja projektimuotoisuutta sekä myös ulkopuolisella rahoituksella toteutettavia hankkeita. Tällöin on perusteltua, että ai-dosti määräaikaisia nimityksiä voidaan tarvittaessa tehdä entistä pidemmälle määräajalle myös ilman julkista hakumenettelyä. Nimityksen määräaikaisuuden lakisääteisten perusteiden tulee kuitenkin aina täyttyä. Virkamieslain 6 b §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen tavoitteena on, että lainsääädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käyttäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä. Lähtökohtaisesti määräaikaisuus päättyy perusteiden mukaisesti, mutta joskus tehtäväolosuhteet muuttuvat niin, että tehtävienvietyt luonne muuttuu määräajan kuluessa pysyväksi.

Virkamieslain 6 b §:än ehdotetun uuden 5 momentin tavoitteena on lakisääteisen muutosturvan täydentäminen siten, että nimitys voidaan tehdä ilman julkista hakumenettelyä, jos virkaan nimitetään valtion toisesta virastosta niin sanotuilla tuotannollisilla ja taloudellisilla perusteilla irtisanottu virkamies irtisanomisajan kuluessa. Tavoitteena on antaa virkamiehelle voimassaolevaa lainsääädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistyä suoraan irtisanomisen vaihtoehtona uusiin tehtäviin toisaalle valtionhallinnossa, myös muihin kuin virkansa mukaisiin tehtäviin. Tavoitteena on tehostaa ”työstä työhön siirtymistä” myös nopeuttamalla ja yksinkertaistamalla

prosessia siten, että se edellyttää vain nimittävän viraston päätöstä. Tavoitteena on korostaa virkamiehen omaa aktiivisuutta uusien työtehtävien haussa muutostilanteissa ja tätä kautta tuoda uusi menettely virkamiehen palvelussuhteen jatkumiselle valtioon ja pitää näin myös kokeneen henkilöstön laaja erityisosamainen valtiohallinnossa.

Virkamieslain 6 b §:n muutosten tavoitteena on poiketa viran täyttämisen lakisääteisestä pääsäännöstä, julkisesta hakumenettelystä, tarkkarajaisesti sekä vain perustelluin osin. Valtionhallinnon ylimpien virkojen ja asiantuntijatehtävien hakumenettelyn osalta tavoitteena on korostuneesti nimitysmenettelyn avoimuus ja läpinäkyvyys.

3.2 Virkamieslain 8 a §

Virkamieslain 8 a §:n muutoksen tavoitteena on täyttää GRECO:n Suomelle antama toimenpidesuositus liittyen virkamiesten sidonnaisuusilmoitusten sisältöön ja siten yhdenmukaistaa sidonnaisuusilmoitusten sisältö niin, että kaikilta pykälän soveltamisalaan kuuluvilta virkamiehiltä pyydetään samat tiedot, tehtävästä riippumatta. Näin ollen virkamiehille itselleen ei jäisi enää miltään osin harkintavaltaa sen suhteen, mitkä tiedot hän katsoo sellaisiksi, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa täytettävänä olevan viran tehtäviä. Lisäksi tavoitteena on ulottaa ministereiden erityisavustajat virkamieslain 8 a §:n soveltamisalan piiriin GRECO:n toimenpidesuositukseen mukaisesti. Erityisavustajat nimittävällä pääministerillä ja nimityksen esittelevällä ministerillä olisi näin ollen jatkossa ennen nimittämistä tehtävässä virkamieslain 8 c §:n sidonnaisuus- ja riippumattomuusharkinnassa käytössä myös erityisavustajaksi esitettävän henkilön sidonnaisuusilmoitus.

3.3 Virkamieslain 44 a §

Virkamieslain 44 a §:än ehdotetun muutoksen tavoitteena on turvata riittävän pitkällä rajoitusajalla se, ettei valtionhallinnon keskeisissä ylimmän johdon tehtävissä saatuja tietoja voisi käyttää uudessa palvelussuhteessa tai toiminnassa omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Karenssiajan pidentämiseellä enintään 12 kuukautteenvaiheella valtiohallinnon ylimmän johdon osalta pystytään paremmin varmistamaan, että palvelussuhteessa saadut merkittävät, salassa pidettävät tai julkisuutta muuten rajoittavien säännösten suojaamat tiedot ovat tässä ajassa menetetään merkityksensä niin, ettei niitä voida enää uudessa palvelussuhteessa hyödyntää. Tarkoituksesta on varmistaa viranomaistoiminnan puolueettomuutta ja lisätä luottamusta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen sekä estää mahdollista korruptiota ylimpien virkamiesten siirtymässä yksityiselle sektorille.

3.4 Muut tekniset muutokset

Virkamieslain 36 §:n 3 momentin, 62 §:n 1 momentin ja 69 a §:n 1 momentin muutosehdotuksilla korjataan voimassaolevassa laissa olevat pykäläviittausvirheet.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Virkamieslain 6 b §

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muuttavaksi siten, että nykyisen yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteen sijasta vasta yli kaksi vuotta kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tielalle perustettu virka voitaisiin ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta,

jos virkaan nimitetään kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies. Muutoksella luodaan pohja sille, että lainsäädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määräaikainen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käytäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä.

Pykälään ehdotetaan uutta 5 momenttia, jonka mukaan virka voitaisiin täyttää haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään irtisanomisajan kuluessa virkamies, joka on irtisanottu valtion toisesta virasta 27 §:n perusteella eli niin sanotulla tuotannollisilla tai taloudellisilla perusteilla. Muutoksella vahvistetaan irtisanoton virkamiehen lakisääteistä muutosturva ja annetaan hänelle voimassaolevaa lainsäädäntöä laajemmat mahdollisuudet työllistää erilaisiin tehtäviin valtionhallinnossa palvelussuhteeseen päättymisen vaihtoehtona.

Ehdotuksen mukaan pykälän 1 ja 5 momentteja ei sovellettaisi valtionhallinnon ylimpään johtoan eikä ministeriöiden ylempien asiantuntijavirkoihin. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan kuuluvia nimityksiä on lukumääräisesti vähän. Näiden virkojen osalta on myös perusteltua edellyttää korostunutta avoimuutta ja läpinäkyvyttä sekä kattavasti julkista hakumenettelyä kaikissa nimittämisen-, vakinaistamisen- ja muutosturvatalanteissa.

4.1.2 Virkamieslain 8 a §

Esityksessä ehdotetaan, että virkamieslain 8 a §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuuden laajennettaiseen myös ministerin erityisavustajiin GRECO:n suosituksen mukaisesti. Ministerin erityisavustajilla on käytännössä pääsy lähes kaikkiin samoihin tietoihin kuin heidän esimiehensäkin toimivalla ministerillä. He toimivat lähellä valtiojohtoa ja saavat tietoansa laajaisesti myös kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiä tietoja ja vaikuttavat tältä osin myös päätöksenteon valmisteluun läheisessä yhteistyössä valtioneuvoston jäsenten kanssa. Heidän asemansa huomioon ottaen on perusteltua, että heidät rinnastetaan sidonnaisuuksien ja omistusten ilmoittamisvelvoitteen osalta valtion ylimmän johdon virkaan nimitettyihin. Pykälää ehdotetaan lisäksi muutettavaksi niin, ettei virkamiehellä itsellään olisi harkintavaltaa sen osalta, mitä tietoja sidonnaisuuksilmoituksessa annetaan ja voiko annettavilla tiedoilla on merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa viran tai virkasuhteeseen tehtäviä. Pykälässä säädetään siiten tyhjentävästi ne tiedot, joita ilmoittamisvelvollisuus koskee.

4.1.3 Virkamieslain 44 a §

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että karenssisopimuksella rajoitusajaksi voitaisiin kuuuden kuukauden sijasta sopia enintään 12 kuukautta palvelussuhteeseen päättymisestä, kun sopimus tehdään valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimitettäväksi esittävän henkilön kanssa. Näiden virkojen määren arvioidaan (v. 2020) olevan noin 110. Valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyillä on virassaan ja asemassaan pääsy muuan muassa merkittäviin virka- tai liikesalaisuuksiin, ulkovaltasuhteisiin liittyviin taikka kansallisen turvallisuuden kannalta keskeisiin tietoihin. Rajoitusaikea pidentämällä vahvistettaisiin tavoiteltua vaikutusta eli karenssin suojaamaa tietoa ei voisi enää uudessa palvelussuhteessa olennaisella tavalla hyödyntää tai käyttää toisen vahingoksi.

Valtionhallinnon ylimmän johdon rajausena pidetään lähtökohtaisesti virkamieslain 26 §:n 1 - 4 kohdissa tarkoitettut virkamiehet:

1. valtioneuvoston oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri;
2. puolustusvoimain komentaja;

3. valtiosihteeri, valtiosihteeri kansliapäällikkönä, kansliapäällikkö, alivaltiosihteeri ja osastopäällikkö sekä näitä virka-asemaltaan vastaavat ministeriön virkamiehet, siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään sekä
4. valtioneuvoston asetuksella säädetävien virastojen päälliköt.

4.1.4 Muut tekniset muutokset

Virkamieslain 36 §:n 3 momentin, 62 §:n 1 momentin ja 69 a §:n 1 momentin muutosehdotukilla korjataan voimassaolevassa laissa olevat pykäläviittausvirheet.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotetusta muutoksesta virkamieslain 44 a §:än saattaa aiheutua yksittäisille virastoille jonkin verran taloudellisia vaikutuksia tilanteissa, joissa valtiohallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyn virkamiehen kanssa on tehty karenssisopimus ja virkamiehen siirtymisen perusteella hänelle asetetaan rajoitusaika. Mikäli rajoitusaika tulee voimaan virkasuhteen päätyttyä, henkilölle maksetaan rajoitusajalta palkkaa vastaava korvaus. Sitä, kuinka monessa tapauksessa rajoitusaika, ja kuinka pitkä, joudutaan asettamaan, ei ole kuitenkaan mahdollista ennakkolta arvioida. Karenssisopimuksen tekemisestä ja pituudesta päätetään tapauskohtaisesti lain puitteissa, samoin kuin itse rajoitusajan konkreettisesta soveltamisesta sopimuksen puitteissa eikä rajoitusaiaka koskevaa sopimusehtoa ole tarpeellista soveltaa kaikissa niissä tilanteissa, joissa valtiohallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetty siirtyy valtiohallinnon ulkopuolelle toisiin tehtäviin. Valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen määrä (v. 2020) on noin 110, eikä kaikkien tähän ryhmään kuuluvien kanssa ole tehty karenssisopimusta. Tällä hetkellä tiedossa on vain muutamia tapauksia, joissa yleensä ottaen valtion palveluksesta poistuneelle virkamiehelle on asetettu karenssisopimuksen mukainen rajoitusaika ja jolta ajalta siten on maksettu palkkaa vastaava korvaus. Kunkin viraston tulee kuitenkin ottaa viraston karenssisopimuksista aiheutuvat laskennalliset kustannukset huomioon talousarviossaan ja kattaa ne toimintamenomäärärahoistaan.

Esityksellä ei arvioida muuten olevan taloudellisia vaikutuksia.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisen toimintaan

Ehdotettu 6 b §:n uusi 5 momentti ja muutos, mahdollisuus nimittää ilman julkista hakumenettelyä valtion toisessa virastossa irtisanottu virkamies täydentäisi ja vahvistaisi valtion henkilöstön lakisääteistä muutosturva lisäämättä irtisanovan viraston lakisääteisiä velvoitteita. Irtisanova virasto voi voimassaolevan lainsäädännön perusteella pyrkii selvittämään virkamiehen mahdollisuuksia virkasiirron kautta työllistää omaa virkaansa vastaaviin tehtäviin toisaalle valtionhallintoon, joko omalle tai toiselle hallinnonalalle. Käytännössä irtisanovan viraston on mahdotonta rajoitetussa ajassa selvittää yksityiskohtaisesti, onko jossain päin valtiohallintoa tullossa avoimeksi vastaavia tehtäviä kuin irtisanotulla virkamiehellä ja joihin hänet mahdollisesti voitaisi virkoinneen siirtää. Valtiohallinnossa on kuitenkin yli 100 virastoa, joissa työskentelee hyvin erilaisissa tehtävissä yhteensä noin 75 000 virka- tai työsuhdeista henkilöä (v. 2019). Ei ole myöskään valtionhallinnon resurssien tehokasta käyttämistä tai käytännössä mahdollista edellyttää muiden valtion virastojen selvittävän jokaista rekrytointiaan suunnitellessa, onko noiden vajaan 70 000 virkamiehen joukossa joku, joka irtisanomisen vaihtoehtona olisi mahdollista siirtää kyseiseen virastoon. Käytännössä palvelussuhteen jatkumisen toisaalla valtionhallinnossa

voidaan arvioida olevan tehokkainta virkamiehen itse hakeutuessa ja selvittääessä onko muualla valtionhallinnossa ja missä, juuri hänen osaamistaan ja hänen kiinnostustaan vastaavia tehtäviä.

Viran siirtäminen edellyttää aina viran luovuttavan ja vastaanottavan viraston sekä siirrettävän virkamiehen suostumusta ja sen ministeriön pääöstä, jonka hallinnonalalla tai hallinnonalalta virka siirtyisi toiseen virastoon. Viran siirto tulisi käytännössä kyseeseen myös vain siirryttääessä voimassaolevaa virkaa vastaaviin tehtäviin. Virkamiehen katkeamaton palvelussuhde voisi ehdotetun muutoksen perusteella jatkua yksinkertaisella prosessilla ja yhdellä nimittävän viraston pääöksellä. Mahdollisten tehtävien laajuutta ei myöskään rajaisi viran muuttamiseen liittyvät rajoitukset, siten kuin viran siirtämisessä.

Ehdotettu 6 b §:n uusi 6 momentti koskee tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yleisistuntoon toimivaltaan kuuluvia nimityksiä. Ministeriöiden ja valtion virastojen virkoihin ja määräaikaisiin virkasuhteisiin tehdään vuosittain yhteensä noin 32 500 - 36 500 (vuodet 2019 - 2020) nimityspäätöstä. Noin 2/3 nimityksistä ovat nimityksiä määräaikaiseen virkasuhteeseen. Tasavallan presidentti tekee vuosittain noin 140 - 160 (vuodet 2019 - 2020) nimitystä. Valtioneuvoston yleisistunto tekee vuosittain noin 125 - 150 nimityspäätöstä (vuodet 2019 - 2020). Lukumäärisesti tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan kuuluvat nimitykset muodostavat hyvin pienen osan valtionhallinnon nimityksistä vuositasolla.

Tasavallan presidentin toimivaltaan kuuluvat nimitykset ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta tuomareiden ja upseerien nimityksiä. Tuomarin virkaan ja tuomareihin ei sovelleta virkamieslain 27 §:ä, eikä siihen perustuvilla muutoksilla olisi vaikutusta tuomareiden asemaan tai niin sanottuun muutosturvaan. Määräaikaisesti nimitettyjä tuomareita ei myöskään käytännössä vakinaisteta voimassaolevan 6 b §:n perusteella. Puolustusvoimien virat voidaan jo voimassaolevan lainsäädännön perusteella täyttää pääsääntöisesti ilman julkista hakumenettelyä.

Valtioneuvoston yleisistunnon nimystoimivaltaan kuuluvat valtionhallinnon ylimmän johdon virat ja ylemmät asiantuntijavirat. Arvion mukaan myöskään näiden nimitysten säättämiselle 1 ja 5 momentin soveltamisalan ulkopuolelle ei olisi käytännössä olennaista vaikutusta näihin määräaikaisiin virkasuhteisiin nimitettyjen virkamiesten nimittämiseen virkaan tai vakinaistamiseen taikka irtisanomistilanteita koskevan muutosturvan osalta. Myös näissä nimityksissä korrustuu avoimuuden ja läpinäkyvyyden vaatimus, eikä vakinaistamiseen tai muutosturvaan liittyvien tilanteiden voida katsoa olevan täysin rinnasteisia suhteessa muihin virkoihin. Virkamieslain 26 §:n 3 - 4 kohdan ylimmät johdon virat myös täytetään aina määräajaksi.

Ehdotettu muutos ei arvion mukaan muuttaisi lukumäärisesti juurikaan virkamieslain pääsäännön mukaista menettelyä, jossa virat täytetään julkisella hakumenettelyllä. Muutos vahvistaisi kuitenkin muutosten soveltamisalaan kuuluvan irtisanotun virkamiehen muutosturvaa ja antaisi irtisanotulle virkamiehelle itselleen ja hänet nimittävälle viranomaiselle nopean ja tehokkaan ratkaisun jatkaa palvelussuhdetta. Arvion mukaan näitä nimityksiä olisi vuosittain vain muutamia, mutta sen voidaan arvioida olevan tehokas prosentuaalisessa suhteessa irtisanottujen määrään. Toteutusta voidaan pitää yksinkertaisena ja tehokkaana, jossa muutoksen kohteena olevalla virkamiehellä itsellään on mahdollisuus vaikuttaa oman työllistymisensä todennäköisyyteen omalla aktiivisuudellaan ja joka ei lisää valtion virastojen lakisääteisiä velvoitteita tai edellytä viranomaiselta erityisiä asiaan kohdistettavia resursseja.

4.3 Ulkomaiden lainsääädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot

Ruotsin karenssilaki koskee ministereitä ja virkamiehistä valtiosihteeriä (Lag (2018:676) om restriktioner vid statsråds och statssekreterares övergång till annan än statlig verksamhet). Karenssin pituus on maksimissaan 12 kuukautta. Vuoden 2016 alussa voimaan tulleessa Norjan niin sanotussa karenssilaissa (Lov om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og tjenestemenn / karantenloven, LOV-2015-06-19-70) säädetään menettelystä, jonka mukaan poliitikoille ja virkamiehille voidaan asettaa enintään kuuden kuukauden pituinen karenssiaika ennen toisiin tehtäviin siirtymistä. Karenssin sijasta tai lisäksi voidaan asettaa myös enintään 12 kuukauden ajaksi väliaikainen kielto käsittellä entiselle vastuualueelle kuuluneitaasioita. Norjan hallitus on kesäkuussa 2020 asettanut komitean arvioimaan Norjan nykyisen karenssilain mahdollisia muutostarpeita.

Tanskassa ei ole salassapitovelvollisuussäännösten lisäksi rajoitteita, jotka velvoittaisivat virkamiehiä palvelussuhteeseen päättymisen jälkeen.

EU:n virkamiesten osalta karenssista on säädetty henkilöstösäännön 16 artiklassa ja komissarien osalta karenssi on määritelty eettisissä käytännöissä (Code of Conduct for the Members of the European Commission). Niin sanotun karenssin pituus on molempien ryhmien osalta 2 vuotta.

OECD:lla ei ole sen henkilöstöä koskevia karenssisäännöksiä tai -suosituksia.

5 Lausuntopalaute

Lausuntoaika oli x.x.2021-x.x.2021.

Lausunnoissa....

Esityksessä on otettu huomioon...

Lausuntotiiivistelmä on saatavilla XXX.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6 b §. Pykälän *1 momenttia* muutetaan siten, että määräaikainen virkasuhde, jonka tilalle virka voidaan perustaa ja täytyää ilman julkista hakumenettelyä, tulee kestää nykyisen yli vuoden määräajan sijasta yli kaksi vuotta. Voimassaolevan säännöksen mukaisesti virkaan voidaan tällöin nimittää vain kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies. Säännöksen mukainen viran perustaminen voidaan tehdä vain niitä määräaikaisen virkasuhteen tehtäviä varten, joissa virkamies työskentelee, ei muunlaisia tehtäviä varten. Lähtökohtaisesti kyse on tilanteesta, joissa määräaikainen nimitys on tehty työn luonteen perusteella, mutta tilanne on muuttunut siten, että tehtävä on pysyvä. Säännöksen mukainen menettely ei ole mahdollista esimerkiksi, jos määräaikaisen virkasuhteen perustee on sijaisuus. Huolimatta siitä, että sijainen voi työskennellä myös muissa tehtävissä kuin sijaistettava, määräaikainen virkasuhde perustuu tuolloinkin poissaolon aiheuttamiin poikkeusjärjestelyihin. Poikkeusjärjestelytarpeen lakkua, mahdollisten perustettavien virkojen täyttö perustuu lähtökohtaisesti virkamieslain pääsääntöön, viran haettavaksi julistamiseen. Määräaika voi koostua yhdestä yli kaksi vuotta kesästä nimityksestä tai useammasta katkeamattomasta nimityksestä määräaikaiseen virkasuhdeeseen, joiden yhteenlaskettu kesto on yli kaksi vuotta. Pykälän tarkoittama määräaikainen teh-

tävä tarkoittaa kuitenkin sitä, että koko yhteenlaskettu määrääika on työskennelty siinä määrä-aikaisessa tehtävässä, jonka tilalle virka perustetaan. Muutoksen tarkoitus on, että lainsäädäntö ja asiaa koskevan muu ohjeistus muodostavat myös jatkossa kokonaisuuden, jonka mukaan vain sellainen määrääikäinen virkasuhde, johon nimitys on tehty julkista hakumenettelyä käyttäen, voidaan myöhemmin vakinaistaa ilman julkista hakumenettelyä. Säännökseen ei ehdoteta muuten sisällöllistä muutosta ja muun muassa 9 §:n 1 momentissa säädetyt määrääikaisen virkasuhteen perusteet tulee täytyä kaikissa nimityksissä määrääikaiseen virkasuhteeseen.

Ehdotetussa pykälän *uudessa 5 momentissa*, samoin kuin kaikissa tilanteissa, joissa virkamies-lain 6 b §:n mukaan voidaan nimittää virkaan ilman julkista hakumenettelyä, nimittävän viranomaisen tulisi huomioida perustuslaissa säädetyt nimitysperusteet, hallinnon oikeusperiaatteet sekä muu asiaa koskeva lainsäädäntö ja ohjeistus. Nimittävän henkilön olisi täytettävä virkaan, tehtävään tai nimikkeelle säädetyt kelpoisuusvaatimukset, eikä nimittäminen voisi perustua lainsäädännön kuten yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tai naisten ja miesten välisestä tasavarosta (609/1986) annetun lain vastaisiin tai muutoin epäasiallisiin perusteisiin. Nimitysprosessi poikkeaisi niin sanotusta tavanomaisesta vain siltä osin, että poikkeuksellisesti nimittävä viranomainen ei harkintansa mukaan näe tarpeelliseksi viran haettavaksi julistamista, vaan arvioi saavuttavansa vastaan lopputuloksen rekrytoinnissa nimittämällä siihen suoraan toisaalla valtionhallinnossa irtisanotun virkamiehen.

Pykälän *uuden 6 momentin* mukaan valtionhallinnon ylimpiin virkoihin ja ylempiin asiantuntijavirkoihin ei sovellettaisi muutettua 1 momenttia ja uutta 5 momenttia. Rajaus koskee tasavallan presidentin ja valtioneuvoston yleisistunnon toimivaltaan kuuluvia nimityksiä.

Tasavallan presidentin nimystoimivallasta säädetään perustuslaissa sekä muualla lainsäädännössä, kuten muun muassa tuomioistuinlaissa (673/2016) ja puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007). Tasavallan presidentin nimitykset ovat pääosin tuomareiden ja upseerien nimityksiä. Tasavallan presidentti nimittää kuitenkin myös esimerkiksi oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin, valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän.

Yleistoimivalta valtion virkoihin nimittämisessä on osoitettu valtioneuvostolle perustuslain 126 §:n 2 momentissa. Valtioneuvoston nimystoimivallasta säädetään tämän lisäksi valtioneuvostosta annetussa laissa (175/2003). Lain 13 §:n mukaan valtioneuvosto nimittää ministeriöiden kansliapäälliköt ja muut ylimmät virkamiehet. Valtioneuvoston yleisistunnon nimitysvallan piiriin kuuluvista virkamiehistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 42 §:ssä. Jos virkaan nimittäminen säädetään muualla laissa tai asetussa valtioneuvoston ratkaistavaksi, asia ratkaisaan valtioneuvoston yleisistunnossa. Valtioneuvoston yleisistunto nimittää myös virastojen päälliköt ja nimystoimivallasta näiden virkojen osalta säädetään virastoja koskevissa organisaatiolaeissa.

Ehdotettu 6 momentti muuttaa pykälän soveltamisalaa voimassaolevasta siten, että 1 momentin mukaista mahdollisuutta nimittää tai vakinaistaa perustettavaan virkaan ei olisi 6 momentin piiriin kuuluvien virkojen osalta enää käytettävissä. Myöskään ehdotetun 5 momentin mukainen uusi mahdollisuus nimittää virkaan ilman julkista hakumenettelyä ei koskisi 6 momentin piiriin kuuluvia virkoja.

8 a §. Pykälän *1 momenttia* muutettaisi siten, ettei virkamiehellä itsellään olisi enää harkintavaltaa sen osalta, mitä tietoja sidonnaisuusilmoituksessa annetaan ja voiko annettavilla tiedoilla on merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa viran tai virkasuhteenv tehtäviä. Pykälän mukaan ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevia tietoja olisivat jatkossa myös velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määrää ja perustetta sekä luottamus- ja hallintotehtäviä koskevat tiedot.

Vastaavia tietoja on kysytty jo aiemmin sidonnaisuusilmoituslomakkeessa, mutta ilmoitettavista tiedoista säädetäisiin jatkossa tyhjentävästi lain tasolla, eikä asiaan liityisi aiempaan tapaan ilmoittajan omaa harkintaa. Velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määrä sisältää tiedot muun muassa kolmannen tahan puolesta annetuista sitoumuksista (esimerkiksi takaukset). Merkittävistä veloista ja muista taloudellisista sitoumuksista ilmoitetaan niiden suuruusluokka ja peruste. Tavanomaisena pidettävästä, henkilön omassa tai hänen perheensä käytössä olevasta asunnosta johtuvaa lainaa ei kuitenkaan tarvitse ilmoittaa. Luottamus- ja hallintotehtävillä tarkoitetaan muun muassa yrityksen tai yhteisön hallituksen, hallintoneuvoston tai niitä vastaavien toimielinten jäsenyyttä sekä toimimista tilintarkastajana.

Pykälän mukainen velvollisuus ilmoittaa tiedot laajennettaihin virkamieslain 26 §:n 5 kohtaan eli myös ministerin erityisavustajiin. Erityisavustajilla on tehtäviinsä ja asemaansa liittyen käytännössä pääsy lähes kaikkiin samoihin tietoihin kuin heidän esimiehenään toimivalla ministerillä. Tämä huomioon ottaen on perusteltua, että myös heiltä vaaditaan sidonnaisuusilmoituksen tekemistä ennen virkasuhteeseen nimittämistä. Sidonnaisuusilmoitus olisi käytettävissä nimityksen esittelevällä ministerillä ja nimityksen tekevällä pääministerillä myös ennen nimittämistä tehtävässä 8 c §:n sidonnaisuus- ja riippumattomuusharkinnassa

36 §. Muutos on luonteeltaan tekninen. Lakiin ei ehdoteta sisällöllistä muutosta. Pykälän 3 momentin viittaus kumotun yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) 9 §:ään, korjataan koskemaan voimassaolevan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 27 §:ää.

44 a §. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että valtiohallinnon ylimmän johdon eli 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimittäväksi esitettävän henkilön kanssa tehtävässä karenssisopimuksessa rajoitusajan pituudeksi voitaisiin sopia voimassa olevan lainsäädännön mukaisen kuuden kuukauden sijasta enintään 12 kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Pykälään ei ehdoteta muuta sisällöllistä muutosta. Voimassaolevan säädöksen mukaisesti sopimusehto rajoitusajasta tulee voimaan vain, jos viranomainen arvioi, että virkamiehen siirtymisessä on kysymys pykälän 2 momentissa tarkoitettusta tilanteesta. Säännöstä sovellettaisiin yhdessä hallintolain 6 §:n hyvän hallinnon perusteiden kanssa, jotka edellyttävät muun muassa viranomaisen käyttävän toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Tämä estää säädöksen kaavamaisen soveltamisen asetettaessa konkreettista rajoitusalkaa.

Voimassaolevan säädöksen mukaisesti karenssisopimuksen kohderyhmään kuuluvien virkamiesten joukko rajataan kuvaamalla sen tiedon laatu, johon virkamiehet on tehtävässään pääsy. Valtion ylimmän johdon virkamiehet muodostavat tässä osin erityisen kohderyhmän. Valtion ylimmän johdon virkamiehet käyttävät merkittävää julkista valtaa sekä toimivat lähellä valtiojohtoa ja saavat tehtävässään ja asemassaan tietoonsa laaja-alaisesti esimerkiksi kansallisen turvallisuuden ja Suomen ulkosuhteiden kannalta keskeisiä tietoja. Lisäksi valtiohallinnon ylimmän johdon virkojen tehtäviin sisältyy yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyviä asioita ja tehtävissä on pääsy myös näitä asioita koskeviin salassapidettäviin tietoihin. Valtio ylimmän johdon virkamiehet vaikuttavat tältä osin myös päätöksenteon valmisteluun läheisessä yhteistyössä valtioneuvoston jäsenten kanssa.

Tietyissä hankkeissa, esimerkiksi monivuotisissa ja taloudelliselta arvoltaan huomattavissa hankintaprosesseissa, voimassaolevan virkamieslain mahdollistama kuuden kuukauden pituinen palvelussuhteen jälkeiseen aikaan ulottuva rajoitusaika ei ole riittävän pitkä. Mahdollista on, että rajoituksen kohteena olevalla virkamiehellä on sellaista tietoa, että sitä voidaan vielä kuuden kuukauden jälkeenkin käyttää uudessa palvelussuhteessa virkamieslain 44 a §:ssä tarkoite-

tulla tavalla omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi. Tilanteessa, jossa valtion ylimmän johdon virkamies siirtyy valtion palveluksesta yksityiselle sektorille, tiedon ja kontaktien käyttöä on vaikea osoittaa toteksi tai kumota, mikä on omiaan heikentämään luottamusta halilentoon riippumatta siitä, onko mitään lainvastaista tapahtunut vai ei. Suomessa ei ole lainsääädäntöä, joka yleensä ottaen kieltäisi entistä virkamiestä vaikuttamasta uuden työnantajan palveluksessa entiseen valtiotyöontajaansa ja sen tekemiin päätöksiin. Virkamiehen palvelussuhteenväliset lakisääteiset velvollisuudet tai virkasalaisuuden rikkomista ja tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomista koskeva säädös eivät ratkaise kokonaisuudessaan ja käytännössä sitä eettistä ongelmaa, joka voi syntyä tilanteissa, joissa virkamiehet siirtyvät vastaanvalaisia yhteyksiä ylläpitävään tai hyödyntävään yritykseen suoraan tai pian jättettyään julkisen viran – siinäkin tapauksessa, etteivät he riko lakisääteisiä velvollisuksiaan.

62 §. Muutos on luonteeltaan tekninen. Lakiin ei ehdoteta sisällöllistä muutosta. Pykälän *I momentin* viitatus työtuumioistuimen 52 §:ssä tarkoitettuun päätökseen korjataan koskemaan 58 §:ssä tarkoitettua työtuumioistuimen päätöstä.

69 a §. Muutos on luonteeltaan tekninen. Lakiin ei ehdoteta sisällöllistä muutosta. Pykälän *I momentin* viitatus 6 §:n 1 momenttiin korjataan koskemaan 6 §:n 2 momenttia.

7 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2022.

Ennen tämän lain voimaantuloa haettaviksi julistetut virat ja määräaikaiset virkasuhheet täytetään noudattaen tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Viranomainen ja virkamies, joka on nimetty tai jota esitetään nimittäväksi 44 a §:ssä tarkoitettuun virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteesee ja johon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, voivat kuitenkin tehdä karenssisopimuksen noudattaen, mitä 1.1.2022 voimaantulleessa 44 a §:ssä säädetään.

8 Toimeenpano ja seuranta

Valtiovarainministeriö toteuttaa jatkossa 2-3 vuoden välein hallinnonalojen ja virastojen karenssisopmustilannetta selvittävän kyselyn. Valtiovarainministeriön karenssisopimusta koskevaan ohjeistukseen lisätään myös pyyntö lähettää tieto viraston karenssisopimuksesta valtiovarainministeriölle.

9 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Ehdotetut muutokset tarkoittavat muutoksia virkamiesten oikeusaseman perusteisiin (ehdotettu virkamieslain 6 b §), oikeuksiin ja velvollisuksiin (virkamieslain 8 a §) ja jokaisen oikeuteen hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla (virkamieslain 44 a §). Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan yksikön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista on säädetävä lailla. Oikeudesta valita työnsä säädetään perustuslain 18 §:ssä, jossa säädetään myös siitä, että julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä.

Virkamieslain 6 b §:n 1 momentin muutos tarkoittaa mahdollisuutta täyttää virka ilman julkista hakumenettelyä, kun määräaikainen virkasuhde on kestnyt yli kaksi vuotta nykyisen yhden vuoden määräajan sijasta. Edellytyksenä on, samoin kuin voimassaolevan ohjeistuksen mukaan, että nimitys kyseiseen määräaikaiseen virkasuhteeseen on tehty julkista hakumenettelyä käyt-

täen ja virkamieslain 9 §:n 1 momentissa säädetyt määräaikaisen virkasuhteen perusteet täytyvät. Pykälään ehdotetun uuden 5 momentin on tarkoitus edistää työllisyyttä tehostamalla irtisanomistilanteissa virkamiehen työllistymistä toisalle valtionhallinnossa. Nimittävä viranomaisen voisi ehdotetun muutoksen perusteella poiketa viran täytöö koskevasta pääsäännöstä, julkisesta hakumenettelystä, vain jos siihen nimitetään valtion toisesta virastosta irtisanottu virkamies irtisanomisajan kuluessa. Nimittävän henkilön olisi täytettävä virkaan, tehtävään tai nimikkeelle säädetty kelpoisuusvaatimukset, eikä nimittäminen voisi perustua lainsääädännön, kuuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tai naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) annetun lain, vastaisiin tai muutoin epäasiallisiin perusteisiin. Ehdotuksen ei voida katsoa olevan ristiriidassa perustuslain yhdenvertaisuuden vaatimuksen, perusoikeuksina suojaavien ihmisten yhdenvertaisen kohtelun sekä sukupuolten tasa-arvon edistämisen kanssa. Säännöksessä poiketaan viran haettavaksi julistamista koskevasta pääsäännöstä, muulta osin noudatetaan valmistelussa ja päätöksenteossa hallinnon oikeusperiaatteita.

Ehdotettujen muutosten mukaan valtionhallinnon ylimpiin virkoihin ja ylempien asiantuntijavirkoihin ei sovellettaisi muutettua 1 momenttia ja uutta 5 momenttia. Näitä tasavallan presidentin ja valtioyleisistunnon toimivaltaan kuuluvia nimityksiä on lukumääräisesti vähän ja myös voimassa oleva lainsääädäntö asettaa ne jo monelta osin eri asemaan suhteessa muihin virkoihin. Tasavallan presidentin toimivaltaan kuuluvat nimitykset ovat muutamia poikkeuksia lukuunottamatta tuomareiden ja upseerien nimityksiä. Tuomarin virkaan ja tuomareihin ei sovelleta virkamieslain 27 §:ä, eikä siihen perustuvilla muutoksilla olisi vaikuttusta tuomareiden asemaan tai niin sanottuun muutosturvaan. Määräaikaisesti nimettyjä tuomareita ei myöskään vakinaisteta voimassolevan 6 b §:n perusteella. Puolustusvoimien virat voidaan puolestaan pääsääntöisesti jo voimassolevan lainsääädännön perusteella täyttää tarvittaessa ilman julkista hakumenettelyä. Valtionhallinnon ylimpien virkojen ja ylempien asiantuntijavirkojen osalta on perusteltua edellyttää korostunutta avoimuutta ja läpinäkyvyttä ja kattavasti julkista hakumenettelyä kaikissa nimittämis-, vakinaistamis- ja muutosturvatalanteissa. Ehdotettujen 6 b §:n muutosten soveltamisalan ulkopuolelle säättäminen ei käytännössä muuta vakiintunutta käytäntöä tai aseta ilman asianmukaisia perusteita kyseisiä virkamiesryhmiä erilaiseen asemaan suhteessa muihin valtion virkamiehiin. Kyse on tarkkarajaisesta ja suhteellisuusvaatimuksen täytävästä rajauksesta.

Virkamieslain 8 a §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, ettei virkamiehellä itsellään olisi enää harkintavaltaa sen osalta, mitä tietoja sidonnaisuusilmoituksessa annetaan ja onko annettavilla tiedoilla merkitystä arvioitaessa virkamiehen edellytyksiä hoitaa viran tai virkasuhteen tehtäviä. Pykälän mukaan ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevia tietoja olisivat jatkossa myös velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määrä ja perustetta sekä luottamus- ja hallintotehtäviä koskevat tiedot. Ilmoittavista tiedoista säädetäisiin jatkossa tyhjentävästi lain tasolla, eikä asiaan liittyisi aiempaan tapaan ilmoittajan omaa harkintaa. Pykälän mukainen velvollisuus ilmoittaa tiedot laajennettaihin virkamieslain 26 §:n 5 kohtaan eli myös ministerin erityisavustajiin. Muutoksella vahvistettaisi luottamusta virkamiesten toimintaan yhdenmukaisuudella sidonnaisuksista ilmoittamisen sisältö sekä laajentamalla velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuksista ministerin erityisavustajiin. Ministereiden erityisavustajat ovat virkamiehiä, joilla asemansa puolesta on käytännössä pääsy ja velvollisuus perehtyä lähes kaikkiin samoihin tietoihin kuin heidän esimiehenään toimivalla ministerillä. Tämä huomioon ottaen on perusteltua, että heidät rinnastetaan sidonnaisuusilmoitusvelvoitteen osalta valtion ylimmän johdon virkaan nimettyihin.

Virkamieslain 44 a §:ssä säädetty mahdollisuus palvelussuhteen päättymisen jälkeiseen aikaan sijoittuvan rajoitusajan asettamiselle merkitsee rajoitusta virkamiehen perustuslain 18 §:n 1 momentissa turvattuun oikeuteen hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Rajoitusten on siten oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia (PeVL 10/2016 vp).

Suhteellisuusvaatimus on esityksessä otettu huomioon siten, että ehdotettava 44 a §:n muutos koskee suppeampaa joukkoa virkamiehiä eikä kategorisesti kaikkia, joiden kanssa tehdään karenssisopimus pykälän edellytysten täyttyessä. Rajoitusaiaka ei aseteta säännönmukaisesti vaan harkitaan tapauskohtaisesti. Esimerkiksi vaikka sääntelyllä ulotetaan mahdollisuus sopia virkamieslain 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuheteeseen nimitetyn tai nimittäväksi esitettävän henkilön kanssa tehtävässä karenssisopimuksessa 12 kuukauden pituisesta rajoitusajasta, ei tämä kuitenkaan tarkoita, että virkamiehen irtisanoutuessa hänen automaattisesti asetetaan 12 kuukauden pituinen rajoitusaiaka. Rajoitusaiaka voi siis olla tilanteesta riippuen lyhyempikin.

Rajoitusajalta maksetaan myös palkkaa vastaava korvaus eikä karenssisopimus sido virkamiestä, jos virkasuhde on päättynyt viranomaisesta johtuvasta syystä.

Lisäksi karenssimenettelyllä suojataan yleistä etua ja pyritään osaltaan lisäämään luottamusta viranomaistoiminnan puolueettomuuteen, joka on perustuslain 21 §:ssä turvatun hyvän hallinnon keskeinen elementti.

Ehdotusta valmisteltaessa on otettu huomioon kokemukset lailla 2016/1058 virkamieslakiin liitätyyn 44 a §:n mukaisesta karenssimenettelystä sekä perustuslakivaliokunnan esittämä kanta (PeVL 35/2016 vp, HE 90/2016 vp), joka mukaan rajoituksen ajallinen ulottuvuuus (12 kuukautta) on laktehdotuksessa (HE 90/2016 vp) määritelty suhteellisuusvaatimuksen kannalta asianmukaisesti.

Edellä mainituilla perusteilla laktehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestykseen. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausunnon.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava laktehdotus:

Laki

valtion virkamieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* valtion virkamieslain (750/1994) 6 b §:n 1 momentti, 8 a §:n 1 momentti, 36 §:n 3 momentti, 44 a §:n 3 momentti, 62 §:n 1 momentti ja 69 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 6 b §:n 1 momentti ja 8 a §:n 1 momentti laissa 283/2015, 36 §:n 3 momentti laissa 343/2007, 44 a §:n 3 momentti laissa 1059/2016 ja 69 a §:n 1 momentti laissa 692/1995, sekä *lisätään* lain 6 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 283/2015, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

6 b §

TyösopimussuhTEISEN tehtävän tai yli kaksi vuotta kestäneen määräaikaisen virkasuhteen ti-lalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettää täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseistä tehtävää hoitava työntekijä tai kyseisessä määräaikaisessa virkasuh-teessa työskentelevä virkamies.

Virka voidaan täyttää haettavaksi julistamatta lisäksi, jos virkaan nimitetään irtisanomisajan kuluessa virkamies, joka on irtisanottu valtion toisesta virasta 27 §:n perusteella.

Edellä 1 ja 5 momenteissa säädetty ei koske kuitenkaan virkoja, joissa nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille tai valtioneuvoston yleisistunnolle.

8 a §

Jäljempänä 26 §:n 1 - 5 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimittäväksi esittävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan, velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden mää-rästä ja perusteesta, kyseiseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, luottamus- ja hallintotehtävistään sekä 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan. Ilmoitukseen pitää 18 §:ssä tarkoitettujen sivutoimilupaa edellyttävien sivutoimien osalta sisällyttää tieto niistä saaduista tulosta.

36 §

Virkasuhteen kestäessä voidaan viranomaisen tai virkamiehen aloitteesta sopia virkamiehen lomauttamisesta. Virkaehtosopimuksella sekä sopimuksella, jota tarkoitetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 27 §:ssä, voidaan lomauttamisesta sopia toisinkin kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

44 a §

Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Rajoitusajaksi voidaan kuitenkin sopia enintään 12 kuukautta palvelussuhteen päättymisestä, jos sopimus tehdään 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimittäväksi esittävän henkilön kanssa. Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus. Sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena.

62 §

Jollei 52 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, taikka 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen 58 §:ssä tarkoitettun päätöksen tiedoksi saamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

---

69 a §

Rangaistus 6 §:n 2 momentin ja 11 §:n rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 3 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Kuntaministeri Sirpa Paatero

Laki

valtion virkamieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion virkamieslain (750/1994) 6 b §:n 1 momentti, 8 a §:n 1 momentti, 36 §:n 3 momentti, 44 a §:n 3 momentti, 62 §:n 1 momentti ja 69 a §:n 1 momentti,
sellaisena kuin niistä ovat 6 b §:n 1 momentti ja 8 a §:n 1 momentti laissa 283/2015, 36 §:n 3 momentti laissa 343/2007, 44 a §:n 3 momentti laissa 1059/2016 ja 69 a §:n 1 momentti laissa 692/1995, sekä
lisätään lain 6 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 283/2015, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 b §

Työsopimussuhteisen tehtävän tai yli vuoden kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseistä tehtävää hoitava työntekijä tai kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies.

6 b §

Työsopimussuhteisen tehtävän tai yli *kaksi vuotta* kestäneen määräaikaisen virkasuhteen tilalle perustettu virka voidaan ensi kertaa täytettäessä täyttää virkaa haettavaksi julistamatta, jos virkaan nimitetään kyseistä tehtävää hoitava työntekijä tai kyseisessä määräaikaisessa virkasuhteessa työskentelevä virkamies.

Virka voidaan täyttää haettavaksi julistamatta lisäksi, jos virkaan nimitetään irtisanomisajan kuluessa virkamies, joka on irtisanottu valtion toisesta virasta 27 §:n perusteella.

Edellä 1 ja 5 momenteissa säädetty ei koske kuitenkaan virkoja, joissa nimittämistoimivalta kuuluu tasavallan presidentille tai valtioneuvoston yleisistunnolle.

8 a §

Jäljempänä 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan, kyseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, 18 §:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan sekä muista sidonnaisuksistaan, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa hänen edellytyksiään hoitaa täytettävänä olevan viran tehtäviä. Ilmoitukseen

8 a §

Jäljempänä 26 §:n 1–5 kohdassa tarkoitettuun virkaan *tai* virkasuhteeseen nimitettäväksi esitettävän henkilön on ennen nimittämistä annettava selvitys elinkeinotoiminnastaan, omistuksistaan yrityksissä ja muusta varallisuudestaan, *velkojen ja muiden taloudellisten vastuiden määristä ja perusteesta*, kyseen virkaan kuulumattomista tehtävistään, *luottamus- ja hallintotehtävistään sekä 18*

Voimassa oleva laki

pitää 18 §:ssä tarkoitettujen sivutoimilupaa edellyttävien sivutoimien osalta sisällyttää tieto niistä saaduista tulosta.

36 §

Virkasuhteen kestäessä voidaan viranomaisen tai virkamiehen aloitteesta sopia virkamiehen lomauttamisesta. Virkaehtosopimukolla sekä sopimuksella, jota tarkoitetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 9 §:ssä, voidaan lomauttamisesta sopia toisinkin kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

44 a §

Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus. Sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena.

62 §

Jollei 52 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, taikka 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen 52 §:ssä tarkoitettun päätöksen tiedoksi saamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

69 a §

Rangaistus 6 §:n 1 momentin ja 11 §:n rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 3 §:ssä.

Ehdotus

§:ssä tarkoitetuista sivutoimistaan. Ilmoitukseen pitää 18 §:ssä tarkoitettujen sivutoimilupaa edellyttävien sivutoimien osalta sisällyttää tieto niistä saaduista tulosta.

36 §

Virkasuhteen kestäessä voidaan viranomaisen tai virkamiehen aloitteesta sopia virkamiehen lomauttamisesta. Virkaehtosopimukolla sekä sopimuksella, jota tarkoitetaan yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 27 §:ssä, voidaan lomauttamisesta sopia toisinkin kuin 1 ja 2 momentissa säädetään.

44 a §

Rajoitusajaksi voidaan sopia enintään kuusi kuukautta palvelussuhteen päättymisestä. *Rajoitusajaksi voidaan kuitenkin sopia enintään 12 kuukautta palvelussuhteen päättymisestä, jos sopimus tehdään 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimetyyn tai nimitettäväksi esitettävän henkilön kanssa.* Rajoitusajalta maksetaan palkkaa vastaava korvaus. Sopimukseen voidaan ottaa määräys sopimussakosta, jonka enimmäismäärä saa olla rajoitusajalta maksettava korvaus kaksinkertaisena.

62 §

Jollei 52 §:ssä tarkoitettua oikaisuvaatimusta ole tehty kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana suorituksen olisi pitänyt tapahtua, taikka 60 päivän kuluessa työtuomioistuimen 58 §:ssä tarkoitettun päätöksen tiedoksi saamisesta, on oikeus etuuteen menetetty.

69 a §

Rangaistus 6 §:n 2 momentin ja 11 §:n rikkomisesta säädetään rikoslain 47 luvun 3 §:ssä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av statstjänstemannalagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att statstjänstemannalagen ändras. Ändringarna hänsyftar sig till situationer där en tjänsteman som utnämnts till ett tjänsteförhållande för viss tid får ordinarie anställning utan offentligt ansökningsförfarande och där en uppsagd tjänsteman utnämns till ett annat statligt ämbetsverk under uppsägningstiden. Det föreslås också preciseringar i fråga om anmälningen av bindningar för dem som utnämns till tjänster inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen, och vidare föreslås en förlängd karenstid i fråga om vissa karensavtal. Dessutom föreslås vissa ändringar av teknisk natur i den gällande lagen.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	3
2.1 6 b § i statstjänstemannalagen	3
2.2 8 a § i statstjänstemannalagen	5
2.3 44 a § i statstjänstemannalagen	7
2.4 Övriga tekniska ändringar	9
3 Målsättning	9
3.1 6 b § i statstjänstemannalagen	9
3.2 8 a § i statstjänstemannalagen	10
3.3 44 a § i statstjänstemannalagen	10
3.4 Övriga tekniska ändringar	11
4 Förslagen och deras konsekvenser	11
4.1 De viktigaste förslagen	11
4.1.1 6 b § i statstjänstemannalagen	11
4.1.2 8 a § i statstjänstemannalagen	11
4.1.3 44 a § i statstjänstemannalagen	12
4.1.4 Övriga tekniska ändringar	12
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	12
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	12
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	13
4.3 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	14
5 Remissvar	15
6 Specialmotivering	15
7 Ikraftträdande	18
8 Verkställighet och uppföljning	18
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	18
LAGFÖRSLAG	21
om ändring av statstjänstemannalagen	21
BILAGA	23
PARALLELTEXT	23
om ändring av statstjänstemannalagen	23

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Syftet med denna proposition är att genomföra vissa aktuella och behövliga ändringar i statsjänstemannalagen (750/1994).

Genom de ändringar som föreslås i 6 b § i statstjänstemannalagen ser man till att det även fortsättningsvis är så att ett anställningsförhållande till ett ämbetsverk har inlets genom ett offentligt ansökningsförfarande när ett tjänsteförhållande för viss tid blir en ordinarie anställning utan offentligt ansökningsförfarande. Ändringarna stärker också tjänstemannens lagstadgade omställningsskydd vid uppsägning.

Lagens 8 a § gäller de bindningar som ska anmäla av dem som utnämnts till tjänster inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen. Där föreslås ändringar som genomför de åtgärdsrekommendationer om tjänstemännens anmälningar om bindningar som Gruppen av stater mot korruption (*Greco*), Europarådets organ mot korruption, gett Finland under den femte utvärderingsomgången.

I 44 a § i statstjänstemannalagen föreslås en begränsad ändring, dvs. en förlängning av karens-tiden enligt karensavtalet till högst tolv månader för dem som utnämnts till tjänster inom statens högsta ledning. Karenslagstiftningen fogades till statstjänstemannalagen vid ingången av 2017. Enligt den respons som finansministeriet fått är den gällande karenstiden på sex månader efter det att tjänsteförhållandet upphört, i synnerhet i fråga om den högsta ledningen, inte i alla situationer tillräckligt lång för att säkerställa att syftet med bestämmelsen förverkligas.

Dessutom föreslås det att några paragrafhänvisningar korrigeras i den gällande lagstiftningen.

Remissyttrande om propositionen begärdes av alla ministerier, justiekanslern i statsrådet, riksdagens justitieombudsman och de statliga huvudavtalsorganisationerna FOSU rf, Löntagarorganisationen Pro rf och Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 6 b § i statstjänstemannalagen

Huvudregeln enligt statstjänstemannalagen är att en tjänst ska förklaras ledig att sökas innan den tillsätts, dvs. utnämningen sker genom ett offentligt ansökningsförfarande. Statstjänstemannalagens 6 b § gäller situationer där utnämning till en statlig tjänst undantagsvis kan göras utan att en tjänst förklaras ledig. Ledigförklaring av ett tjänsteförhållande för viss tid grundar sig på finansministeriets anvisningar och bestämmelser om detta kan vid behov utfärdas också genom förordning av statsrådet.

I 6 b § föreskrivs det särskilt bland annat om möjligheten att tillsätta en tjänst utan offentligt ansökningsförfarande på så sätt att den som redan sköter uppgiften utnämns till tjänsten. Detta gäller när en ny tjänst inrättas i stället för en uppgift i arbetsavtalsförhållande eller i stället för ett tjänsteförhållande för viss tid som överstiger ett år och när den tillsätts första gången. Det måste finnas flexibilitet vid utnämningar för viss tid för att ämbetsverkens funktioner ska kunna organiseras effektivt samt projekt och planer kunna genomföras resultatrikt. När de lagstadgade grunderna för en utnämning för viss tid är uppfyllda ska utnämningen kunna göras utan offentligt ansökningsförfarande också för längre tid än ett år, som nu är gränsen.

Om anvisningarna om tillsättning av tjänster inom statsförvaltningen ska utvecklas och ändras på detta sätt krävs det dock att man samtidigt ser till att lagstiftningen om rekrytering inom statsförvaltningen fortsatt baserar sig på den etablerade huvudregeln om öppet offentligt förfarande. När tjänsteförhållanden för viss tid permanentas utan ett offentligt ansökningsförfarande ska således anställningsförhållandet till ämbetsverket ändå ha inletts genom ett offentligt ansökningsförfarande. Därför förutsätter omvandling av ett tjänsteförhållande för viss tid till ordinarie anställning enligt den gällande bestämmelsen att tjänsteförhållandet för viss tid överstiger ett år, och i gengäld gäller enligt finansministeriets anvisningar att ett tjänsteförhållande för viss tid kan ingås utan offentligt ansökningsförfarande för högst ett år.

När det föreskrivs om undantag från huvudregeln för ansökningsförfarandet för tjänster måste det också beaktas huruvida alla tjänster inom statsförvaltningen lämpar sig för att bli tillsatta utan offentligt ansökningsförfarande. Det gäller bland annat tjänsterna inom den högsta ledningen och de högre sakkunnigtjänsterna. Förtroendet för myndigheternas verksamhet när det gäller att tillsätta dessa tjänster kräver att förfarandet kännetecknas av särskild öppenhet och insyn. Detta bör beaktas särskilt när man i fråga om dessa tjänster bedömer orsaken till att avvika från huvudregeln. Grundlagen, annan lagstiftning och rättsprinciperna för god förvaltning samt klago- eller besvärsrätten garanterar för sin del att statens tjänsttillsättningar i alla situationer uppfyller de uppställda kraven, men det ska också gå att mäta hur tillförlitliga myndigheterna är i sin verksamhet på hur öppen för insyn verksamheten ter sig utåt.

I fråga om andra utnämningar som görs utan offentligt ansökningsförfarande innehåller 6 b § i huvudsak informativa hänvisningar till andra bestämmelser statstjänstemannalagen eller annan lagstiftning. Bestämmelser om att i vissa situationer tillsätta tjänster utan att de förklaras lediga finns bland annat i 5 c § 1 mom., 9 b § 1 mom., 27 § 4 mom. och 32 § 1 mom. i statstjänstemannalagen. Dessa situationer kan också anses höra till det så kallade lagfästa omställningsskyddet för tjänstemän. I 5 c § 1 mom. föreskrivs det att om de uppgifter som hör till en tjänstemans tjänst ändras väsentligt i samband med en omstrukturering av funktioner inom statsförvaltningen och en ny tjänst inrättas i stället för den tidigare tjänsten, kan den nya tjänsten första gången tillsättas utan att den förklaras ledig, om man till tjänsten utnämner en tjänsteman som utnämnts till en tjänst vid det ämbetsverk som omstruktureras. Detta gäller dock inte förändringar i organisationen eller andra interna omstruktureringar inom ett ämbetsverk. Statstjänstemannalagens 9 b § 1 mom. gäller statens högsta tjänstemannaledning. Enlåt den får en tjänsteman som utnämnts för viss tid till en tjänst enligt 9 a § i statstjänstemannalagen, efter den föreskrivna tiden, utnämns till en annan tjänst eller ett annat tjänsteförhållande inom statsförvaltningen eller anställas i ett arbetsavtalsförhållande för viss tid om högst två år utan ett ansökningsförfarande. I 27 § 4 mom. finns bestämmelser om statliga ämbetsverks så kallade omplaceringss- och utbildningsskvldighet vid uppsägning på produktionsmässiga eller ekonomiska grunder. En tjänsteman kan som ett alternativ till uppsägning utnämns till en annan tjänst vid samma ämbetsverk. I stället för uppsägning kan en tjänstemans tjänst med dennes samtycke också överföras till ett annat ämbetsverk med stöd av 5 § i statstjänstemannalagen. I 32 § 1 mom. finns bestämmelser om ämbetsverkens så kallade återanställningsskyldighet vid uppsägning på produktionsmässiga eller ekonomiska grunder. Återanställningsskvldigheten innefattar en möjlighet att tillsätta en tjänst vid ämbetsverket utan offentligt ansökningsförfarande, när en uppsägd tjänsteman vid samma ämbetsverk utnämns till tjänsten inom tolv månader från uppsägningstidens utgång.

Tjänstemannens lagstadgade omställningsskydd inbegriper ämbetsverkets skyldighet till intern omplacering. Omplaceringen genomförs oftast på så sätt att en tjänsteman som hotas av uppsägning plus dennes tjänst flyttas inom samma ämbetsverk eller så utnämns tjänstemannen utan offentligt ansökningsförfarande till en annan tjänst vid samma ämbetsverk.

Den gällande lagstiftningen ger inte möjlighet att utan offentligt ansökningsförfarande utnämna en tjänsteman som sagts upp av produktionsrelaterade eller ekonomiska orsaker till en tjänst vid ett annat statligt ämbetsverk. I dagsläget kompletteras ämbetsverkets skyldighet till intern omplacering av överföring av tjänster till ett annat ämbetsverk enligt statstjänstemannalagen. Avsikten har varit att förfarandet för överföring av tjänster ska vara en administrativ process som kan genomföras så snabbt och enkelt som möjligt. Överföring av en tjänst med stöd av 5 § i statstjänstemannalagen förutsätter dock avtal mellan det överlätande och det mottagande ämbetsverket, samtycke av den tjänsteman som överförs och beslut av det ministerium inom eller från vars förvaltningsområde tjänsten överförs. Vid tjänsteöverföringar som sker i stället för uppsägning överförs i regel inte löneanslagen. Också i övrigt är principen den att det vid det mottagande ämbetsverket i praktiken finns en ledig anställning vars skötsel ordnas genom överföringen. Det är då formellt inte fråga om en rekrytering, utan om ett lagstadgat administrativt arrangemang. Inte heller överföring av en tjänst får användas för att kringgå de utnämningsgrunder som anges i grundlagen eller de behörighetsvillkor som föreskrivs för tjänsten, uppgifter eller benämningen. När en tjänst överförs med stöd av 5 § i statstjänstemannalagen får den inte heller ändras väsentligt, viket innebär att överföringen av tjänster i praktiken är begränsad till sådana uppgifter vid ett annat ämbetsverk som motsvarar de tidigare tjänsteuppgifterna. I praktiken har det konstaterats fungera relativt ineffektivt att erbjuda någon nytt jobb genom överföring av tjänster i uppsägningssituationer, och överföringar har gjorts endast ett par gånger per år i samband med uppsägning.

2.2 8 a § i statstjänstemannalagen

I 8 a § i statstjänstemannalagen föreskrivs det om en skyldighet för den som föreslås bli utnämnd till den högsta tjänstemanledning inom statsförvaltningen att redogöra för sina bindningar innan han eller hon utnämns till tjänsten. En person som föreslås bli utnämnd till en tjänst som avses i 26 § 1 - 4 punkten i statstjänstemannalagen ska före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för sina uppgifter utanför tjänsten, sina bisysslor enligt 18 § och för sina andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till den tjänst som ska tillsättas, står det i bestämmelsen. Anmälan ska nära det gäller bisysslor som kräver bisysslottillstånd enligt 18 § innehålla uppgifter om inkomsten från bisysslorna. Bestämmelsen tillämpas också nära en person med stöd av 9 § 1 mom. utnämns att för viss tid sköta de uppgifter som hör till en tjänst som avses i 1 mom.

De tjänstemän som är skyldiga att anmäla sina bindningar ska utan dröjsmål anmäla förändringar och bristfälligheter i uppgifterna i anmälan samt även annars lämna motsvarande redogörelse när den behöriga myndigheten begär en sådan. Dessutom ska tjänstemän informera den behöriga myndigheten om de arbetsuppgifter utanför tjänsten som följer av tjänsteställningen samt om den eventuella inkomsten från dessa arbetsuppgifter.

Enligt bestämmelsen ska de uppgifter om en persons ekonomiska ställning som har getts en myndighet hemlighållas. Finansministeriet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheten få uppgifter om bisysslor som kräver bisysslottillstånd enligt 18 § för de tjänstemän som utnämnts till tjänster och uppgifter enligt 1 och 2 mom. och om den inkomst som de fått från bisysslorna samt om de arbetsuppgifter utanför tjänsten som följer av tjänsteställningen och om den eventuella inkomsten från dessa uppgifter.

Enligt 19 a § i statstjänstemannaförordningen (971/1994) ska den redogörelse för bindningar som avses i 8 a § i statstjänstemannalagen ges in till det ministerium som saken gäller. Justitiekanslern i statsrådet och biträdande justitiekanslern lämnar dock redogörelsen till justitieministeriet.

Finansministeriet utfärdade en anvisning den 19 februari 2016 med rubriken Uppgifter om statens högsta tjänstemannalednings bindningar och bisysslor (FM/232/00.00.00/2016) inklusive en blankett där bindningarna anmäls till det behöriga ministeriet i samband med utnämningen. Enligt blanketten ska ministeriet fylla i den del av blanketten som gäller uppgifter om myndigheten, den som gör anmälan och om tjänsten eller tjänsteförhållandet innan blanketten sänds till den som ska anmäla bindningar. Enligt anvisningen rekommenderar finansministeriet, för att säkerställa att anmälan om bindningar är uppdaterad, att den uppdateras årligen åtminstone i fråga om de uppgifter som ska offentliggöras över ett allmänt datanät.

Europarådets organ mot korruption Greco (Council of Europe - Group of States Against Corruption; Europarådet - Gruppen av stater mot korruption) har som mål att främja medlemsstaternas arbete mot korruption genom att följa deras rutiner och praxis med avseende på Europarådets normer mot korruption. Finland gick med i Greco 1999. Grecos verksamhet grundar sig på utvärderingsomgångar, som var och en har ett eget tema. Syftet med en utvärderingsomgång är att identifiera sådana brister i medlemsstaternas lagstiftning och praxis när det gäller att bekämpa korruption som staten bör avhjälpa i enlighet med Grecos åtgärdsrekommendationer.

Efter utvärderingen lämnar Greco landet en rapport med en kritisk granskning av läget i den utvärderade staten, en analys av de åtgärder som landets myndigheter har vidtagit och de uppnådda resultaten samt en redogörelse för eventuella brister och rekommendationer till åtgärder för att förbättra läget.

Grecos femte utvärderingsomgång inleddes den 1 januari 2017. Temat är att förebygga korruption och främja integriteten inom statsförvaltningen (den högsta ledningen) och de brottsbekämpande myndigheterna. I fråga om de högsta ledningsuppgifterna inom statsförvaltningen gällde utvärderingen ministrarna, kanslicheferna, ministeriernas statssekreterare och understatssekretärer samt ministrarnas specialmedarbetare.

I rapporten om Finland gav Greco (2018) sammanlagt fjorton rekommendationer om åtgärder. En av dem gäller tjänstemännens redogörelser för sina bindningar. I rapporten rekommenderar Greco att Finland i fråga om alla i den högsta ledningen (inklusive ministrarnas specialmedarbetare)

i) standardisera och precisera innehållet i och tidpunkten för de krav som gäller anmälningarna om bindningar (dvs. att anmälaren inte på något sätt bestämmer vad som är relevant med tanke på hans eller hennes ställning och att det bestäms tidsfrister för anmälan och uppdatering av uppgifterna) och

ii) överväger möjligheten att utvidga anmälningarnas räckvidd till att omfatta uppgifter om gåvor som överstiger ett visst tröskelvärde, förmögenhet, bindningar, bisysslor samt makes och minderåriga familjemedlemmars skulder (dessa uppgifter om de närmaste släktingarna behöver inte nödvändigtvis offentliggöras).

Ministrarnas specialmedarbetare ströks från tillämpningsområdet för 8 a § i statstjänstemannalagen i samband med ändringar som trädde i kraft 2015. Enligt detaljmotiveringen till paragrafen ansågs ministrarnas specialmedarbetare då inte längre höra till den tjänstemannagrupp som avses i paragrafen. Bestämmelser om specialmedarbetarnas skyldighet att anmäla sina bindningar finns inte heller någon annanstans i lagstiftningen. Greco påpekade emellertid särskilt i samband med sin rekommendation från 2018 att skyldigheten att anmäla bindningar enligt statstjänstemannalagen i Finland inte gäller ministrarnas specialmedarbetare i Finland. Specialmedarbetarna har tillgång till så gott alla uppgifter som den minister som är deras chef, och de ska

bistå ministern i ett nästan lika brett spektrum av frågor. Greco anser därför att även specialmedarbetarna ska ingå bland de ledande tjänstemän som är skyldiga att redogöra för sina bindningar och sitt ägande i kampen mot korruption.

År 2018 trädde en sådan ändring av 8 c § i statstjänstemannalagen i kraft enligt vilken myndigheten vid utnämningsprövningen ska säkerställa att den som ska utnämñas inte har bindningar som äventyrar en behörig skötsel av tjänsteuppgifterna och också i övrigt har förutsättningar att sköta sina uppgifter på ett oberoende och också annars tillförlitligt sätt. Myndigheten ska då bland annat fästa vikt vid karaktären av det uppdrag som ska tillsättas samt myndighetens möjligheter att utreda bakgrunden för den som ska utnämñas. Statsministern, som utnämner speciellmedarbetarna, och den föredragande ministern har inte vid prövningen enligt 8 c § före utnämningen tillgång till den i 8 a § avsedda anmälhan om bindningar om den person som föreslås bli utnämnd.

2.3 44 a § i statstjänstemannalagen

Bestämmelsen om karensavtal i 44 a § i statstjänstemannalagen trädde i kraft den 1 januari 2017. Enligt den kan myndigheten före utnämningen till en tjänst eller ett tjänsteförhållande med den person som föreslås bli utnämnd eller med en tjänsteman under pågående tjänsteförhållande före övergången till en ny uppgift ingå ett skriftligt avtal genom vilket tjänstemannens rätt att övergå till en annan arbetsgivare eller att inleda närlägg- eller yrkesutövning eller någon annan motsvarande verksamhet kan begränsas för viss tid i vissa situationer.

Ingående av ett karensavtal förutsätter att personen i sin tjänst, uppgift eller ställning har tillgång till sådan information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser vilka i övrigt begränsar offentligheten, och som på ett väsentligt sätt kan utnyttjas i ett nytt anställningsförhållande eller en ny verksamhet för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Ett karensavtal utgör i de situationer som nämns ovan en förutsättning för utnämning eller övergång till en ny uppgift.

Karenstiden får avtalas att omfatta högst sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört. Under karenstiden ska en ersättning som motsvarar lönen betalas. I avtalet kan ingå en bestämmelse om avtalsvite och vitet får vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden.

Tjänstemannen ska informera myndigheten om en i bestämmelsen avsedd övergång under pågående tjänsteförhållande eller under den tid efter det att tjänsteförhållandet har upphört som motsvarar karenstiden. Avtalsvillkoret om karenstiden trär i kraft om myndigheten bedömer att det vid tjänstemannens övergång är fråga om en situation som avses i den aktuella bestämmelsen. Karensavtalet binder dock inte tjänstemannen om tjänsteförhållandet har upphört av skäl som beror på myndigheten.

I proposition RP 90/2016 rd föreslogs det att karenstiden enligt 44 a § ska vara tolv månader. Under behandlingen i riksdagen förkortades emellertid tiden från tolv till sex månader. Förvaltningsutskottet konstaterade i sitt betänkande (FvUB 17/2016 rd) att det anser att den föreslagna maximala karenstiden är för lång. Syftena med propositionen går att uppfylla även om den maximala karenstiden är kortare.

Förvaltningsutskottet slog ändå, precis som grundlagsutskottet i sitt utlåtande (GrUU 35/2016 rd) om propositionen, fast att restriktionens tidsmässiga dimension på tolv månader i sig harmonierar med proportionalitetskravet. Utskottet underströk också att karenstiden bör vara tillräckligt lång för att ha avsedd effekt. När längden på karenstiden bestäms har det betydelse om

den information som ska skyddas med hjälp av karenstiden på ett väsentligt sätt kan utnyttjas i ett nytt anställningsförhållande eller användas för att skada någon annan, menade utskottet. Utskottet ansåg att de föreslagna restriktionerna vara motiverade framför allt i de fall där de högsta tjänstemännen eller tjänstemän som handlägger viktiga tjänste- eller företags hemligheter eller information som är känslig på annat sätt byter arbetsuppgifter.

I 3 kap. 5 § i arbetsavtalslagen (55/2001) finns det bestämmelser om konkurrensförbudsavtal, som motsvarar karensavtal enligt statstjänstemannalagen. På samma sätt som i fråga om karensavtal kan det i ett konkurrensförbudsavtal överenskommas om en restriktionstid på högst tolv månader under vilken en arbetstagare inte får övergå i en ny arbetsgivares anställning eller börja utöva ett yrke.

Tjänstemännens tystnadsplikt och förbudet mot att utnyttja sekretessbelagd information gäller alltså också tiden efter tjänsteförhållandet enligt både 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och 40 kap. 5 § 1 mom. i strafflagen (39/1889). Genom tystnadsplikt och förbud mot att utnyttja sekretessbelagd information går det ändå inte att på ett heltäckande sätt på förhand förhindra situationer där sådan information som är sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser som i övrigt begränsar offentligheten erhålls av en tjänsteman och sedan kan användas i ett nytt anställningsförhållande eller en ny verksamhet för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Detta kan också ses som en brist när det gäller att skydda allmänintresset och opartiskhet i tjänsteutövningen och att förhindra eventuell korruption när tjänstemän går över till den privata sektorn.

Greco uppmanade redan i sina åtgärdsrekommendationer från 2005 Finland att införa tydliga regler och anvisningar för sådana situationer där tjänstemän går över till den privata sektorn. Greco bedömde i juni 2006 hur dess rekommendationer till Finland hade genomförts och konstaterade då att Finlands strafflagstiftning avseende tystnadsplikt för tjänstemän kan förhindra att uppgifter röjs i situationer där en tjänsteman övergår till den privata sektorn. Samtidigt ansåg Greco emellertid att enbart tystnadsplikt inte räcker för att helt lösa det etiska problem som kan uppstå i situationer där tjänstemän direkt eller kort tid efter att ha lämnat en offentlig tjänst övergår till ett privat företag som upprätthåller motsvarande förbindelser eller som rentav är en konkurrent – även om tjänstemännen inte bryter mot tystnadsplikten. Sådana situationer kan vara helt lagliga i Finland, men de är ändå problematiska ur etisk synvinkel.

Statstjänstemannalagen ger möjlighet till en karenstid på sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört, men den tiden är inte tillräckligt lång i fråga om vissa projekt, exempelvis fleråriga upphandlingsprocesser av betydande ekonomiskt värde. Det är möjligt att en tjänsteman som omfattas av karens besitter sådan information som även efter sex månader kan utnyttjas i ett nytt anställningsförhållande på det sätt som avses i 44 a § i statstjänstemannalagen för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

Tjänstemännen inom statens högsta ledning utövar betydande offentlig makt samt arbetar nära statsledningen och får i vid omfattning kännedom om exempelvis kärnuppgifter med avseende på den nationella säkerheten. De påverkar till denna del också beredningen av beslutsfattandet i nära samarbete med medlemmarna av statsrådet. I arbetsuppgifterna för dem som innehavar tjänster inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen ingår dessutom bland annat frågor som gäller tryggandet av de vitala samhällsfunktionerna samt Finlands yttre förbindelser.

Det bör också noteras att i en situation där en statlig tjänsteman övergår från statsanställning till den privata sektorn är det svårt att bevisa eller att motbevisa att information och kontakter används, vilket i sin tur kan försvaga förtroendet för förvaltningen oberoende av om något rättsstridigt har skett eller inte. Det finns heller ingen sådan lagstiftning i Finland som förbjuter en

tidigare tjänsteman att i sin anställning hos en ny arbetsgivare påverka sin tidigare statliga arbetsgivare och dess beslut.

Finansministeriet sände ut en enkät om karensavtal till ministerierna och ämbetsverken den 11 maj 2020. Syftet var att utreda bland annat hur många karensavtal som har ingåtts inom statsförvaltningen och hurdana arbetsuppgifter de gällt. Av de 71 organisationer som besvarade enkäten hade sju ingått karensavtal enligt 44 a § i statstjänstemannalagen. Gränsbevakningsväsendet hade ingått fem karensavtal, inrikesministeriet två, Försvarsmakten tjugo, Skatteförvaltningen fem, Innovationsfinansieringsverket Business Finland fyra, Försvarsministeriet sex och finansministeriet ett avtal. De karensavtal som dessa organisationer hade ingått gällde främst tjänstemän som hörde till den högsta ledningen. Dessutom har statsrådets kansli ingått karensavtal med alla statssekreterare och speciellmedarbetare till ministrarna i regeringen Marin. Vid Verket för finansiell stabilitet har karensavtal ingåtts med alla personer med sakkunnigtjänst.

Av de organisationer som svarade hade 64 inte ingått några karensavtal alls. Största delen av organisationerna ansåg att det inte har funnits något behov av att ingå karensavtal eller att de lagfasta villkoren för ingående av avtal inte är uppfyllda. Det bedömdes att eventuella sekretessbelagda uppgifter inte kan utnyttjas i någon annans tjänst, och det ansågs också att organisationen inte har sådana uppdrag eller tillgång till sådan information som på ett väsentligt sätt kan användas i ett nytt anställningsförhållande eller ny verksamhet för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

En del av dem som svarade ansåg att bestämmelsen om karenstidens längd i 44 a § i statstjänstemannalagen inte är tillräcklig. Exempelvis ansåg finansministeriet att en karenstid på sex månader kan vara för kort när det gäller arbetsuppgifter i anslutning till EU:s verksamhet. Några av organisationerna ansåg att karenstiden bör vara tolv månader eller åtminstone längre än sex månader. En organisation ansåg att karenstiden bör vara två år och en ansåg att den bör vara minst tolv månader och högst 24 månader, beroende på vilken uppgift det är fråga om. Utifrån enkäten hade bara en del av organisationerna ansett det nödvändigt att ingå karensavtal, men i de organisationer som ansåg sig behöva avtal förekom också behov av längre karenstider.

2.4 Övriga tekniska ändringar

I 36 § 3 mom. i statstjänstemannalagen hänvisas det till den upphävda lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar och till dess 9 §. I 62 § 1 mom. i statstjänstemannalagen hänvisas det till ett beslut av arbetsdomstolen enligt 52 §, men bestämmelser om sådana beslut finns i 58 § i den gällande lagen. I 69 a § 1 mom. i statstjänstemannalagen hänvisas det till 6 § 1 mom. i samma lag, men bestämmelser om det som avses finns emellertid i 2 mom. i den paragrafen.

3 Målsättning

3.1 6 b § i statstjänstemannalagen

Avsikten är att utveckla rekryteringen inom statsförvaltningen så att den bättre motsvarar ämbetsverkens faktiska behov, kraven på planenlighet för en längre tidsperiod, vid behov den form som förutsätts för projekt och planer och även behoven när projekt genomförs med extern finansiering. Det är då motiverat att genuint tidsbegränsade utnämningar vid behov kan göras för en ännu längre tid än tidigare också utan ett offentligt ansökningsförfarande. De lagstadgade grunderna för att en utnämning för viss tid ska dock alltid vara uppfyllda. Syftet med den föreslagna ändringen av 6 b § 1 mom. i statstjänstemannalagen är att lagstiftningen och andra anvisningar

om saken också fortsättningsvis ska bilda en helhet som innebär att endast sådana tjänsteförhållanden för viss tid kan permanentas senare utan ett offentligt ansökningsförfarande där utnämningen har gjorts genom ett sådant förfarande. Utgångspunkten är att visstidsanställningen upphör enligt grunderna, men ibland förändras omständigheterna kring anställning så pass mycket att arbetsuppgifterna är av permanent natur när visstidsanställningen upphör.

Syftet med det föreslagna nya 5 mom. i 6 b § i statstjänstemannalagen är att komplettera det lagfästa omställningsskyddet på så sätt att utnämningen kan göras utan offentligt ansökningsförfarande, om en tjänsteman som sagts upp från ett annat statligt ämbetsverk av det som kallas produktionsorsaker och ekonomiska orsaker utnämns till tjänsten under uppsägningstiden. Syftet är tjänstemannen ska ha större möjligheter än enligt gällande lagstiftning att i stället för att bli uppsagd få jobb direkt i nya uppgifter någon annanstans inom statsförvaltningen, även i andra uppgifter än de som hör till den egena tjänsten. Det ska gå smidigare att övergå från ett arbete till ett annat också genom att processen påskyndas och förenklas på det sättet att övergången endast kräver ett beslut av det utnämmande ämbetsverket. Avsikten är tjänstemannens egen aktivitet betonas när det gäller att söka nya arbetsuppgifter i omställningssituationer och därigenom föra in ett nytt förfarande för att fortsätta tjänstemannens anställningsförhållande till staten och på så sätt hålla kvar den speciellkompetens som erfaren personal besitter inom statsförvaltningen.

Syftet med ändringarna i 6 b § i statstjänstemannalagen är att införa ett noggrant avgränsat undantag från den lagstadgade huvudregeln för tillsättande av en tjänst, dvs. offentligt ansökningsförfarande, men bara där det är motiverat. När det gäller ansökningsförfarandet för de högsta tjänsterna och sakkunniguppgifterna inom statsförvaltningen är målet att accentuera öppenhet och insyn i utnämningssförfarandet.

3.2 8 a § i statstjänstemannalagen

Syftet med ändringen av 8 a § i statstjänstemannalagen är att genomföra Grecos åtgärdsrekommendation till Finland i fråga om innehållet i tjänstemännens redogörelser för sina bindningar och på så sätt göra innehållet i redogörelserna enhetligare så att samma uppgifter begärs av alla tjänstemän som hör till paragrafens tillämpningsområde, oberoende av arbetsuppgifter. Det innebär att tjänstemännen inte längre till någon del har prövningsrätt när det gäller vilka uppgifter de anser vara sådana som kan vara av betydelse vid bedömningen av deras förutsättningar att sköta arbetsuppgifterna för den tjänst som ska tillsättas. Ett ytterligare mål är att utvidga tillämpningsområdet för 8 a § i statstjänstemannalagen till ministrarnas specialmedarbetare i enlighet med Grecos rekommendation till åtgärd. Statsministern, som utnämmer specialmedarbetarna, och den föredragande ministern avses således i fortsättningen vid den prövning av bindningar och oberoende enligt 8 c § som föregår utnämningen även ges tillgång till anmälan om bindningar för den som föreslås bli utnämnd till specialmedarbetare.

3.3 44 a § i statstjänstemannalagen

Syftet med den föreslagna ändringen i 44 a § i statstjänstemannalagen är att genom en tillräckligt lång karenstid säkerställa att den information som personer med nyckelpositioner inom statsförvaltningens högsta ledning fått inte i ett nytt anställningsförhållande eller en ny verksamhet kan utnyttjas för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Genom att karenstiden förlängs till högst tolv månader för den högsta ledningen inom statsförvaltningen går det bättre att säkerställa att sådan information som är viktig, sekretessbelagd eller skyddas av bestämmelser vilka i övrigt begränsar offentligheten och som erhållits i anställningsförhållandet har förlorat sin betydelse inom denna tid så att den inte längre kan utnyttjas i det nya anställningsförhållandet. Syftet är att säkerställa att myndighetsverksamheten är opartisk

och att öka förtroendet för att myndigheterna är oberoende i sin verksamhet samt att förhindra eventuell korruption när de högsta tjänstemännen övergår till den privata sektorn.

3.4 Övriga tekniska ändringar

Genom de föreslagna ändringarna i 36 § 3 mom., 62 § 1 mom. och 69 a § 1 mom. korrigeras de felaktiga paragrafhänvisningarna i den gällande statstjänstemannalagen.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 6 b § i statstjänstemannalagen

Enligt förslaget ska 1 mom. ändras så att ett tjänsteförhållande för viss tid ska överstiga två år i stället för nuvarande ett år för att det ska gå att första gången tillsätta en tjänst som inrättas i stället för tjänsteförhållandet utan att tjänsten förklaras. Det krävs i så fall också att den tjänsteman som är anställd i tjänsteförhållandet för viss tid utnämns till tjänsten. Genom ändringen läggs grunden för att lagstiftningen och andra anvisningar om saken också i fortsättningen ska bilda en helhet som innebär att endast sådana tjänsteförhållanden för viss tid kan permanentas senare utan ett offentligt ansökningsförfarande där utnämningen har gjorts genom förfarandet i fråga.

Vidare föreslås ett nytt 5 mom. Enligt det kan en tjänst tillsättas utan att ledigförklaras, om en tjänsteman som har sagts upp från en annan statlig tjänst med stöd av 27 § utnämns till tjänsten under uppsägningstiden. Den uppsägningsgrund som avses är uppsägning av så kallade produktionsrelaterade eller ekonomiska orsaker. Ändringen stärker uppsagda tjänstemäns lagstadgade omställningsskydd och ger dem mer omfattande möjligheter än enligt gällande lagstiftning att i stället för att anställningen upphör få jobb i olika uppgifter inom statsförvaltningen.

Enligt förslaget ska 1 och 5 mom. inte tillämpas på den högsta ledningen inom statsförvaltningen eller på ministeriernas högre sakkunnigtjänster. Antalet utnämningar där republikens president och statsrådets allmänna sammanträde har behörighet är litet. I fråga om dessa tjänster är det också motiverat att förutsätta särskild öppenhet och insyn samt ett fullt ut offentligt ansökningsförfarande alltid när någon utnämns, får ordinarie anställning eller berörs av omställningsskydd.

4.1.2 8 a § i statstjänstemannalagen

Enligt förslaget ska skyldigheten enligt 8 a § i statstjänstemannalagen att anmäla bindningar utvidgas till ministrarnas specialmedarbetare i enlighet med vad Greco rekommenderar. Speci-almedarbetarna har i praktiken tillgång till så gott alla samma uppgifter som den minister som är deras chef. De arbetar nära statsledningen och får i vid omfattning kännedom också om kärn-uppgifter med avseende på den nationella säkerheten, och de påverkar till denna del också beredningen av beslutsfattandet i nära samarbete med medlemmarna av statsrådet. Med beaktande av deras ställning är det motiverat att de i fråga om skyldigheten att anmäla sina bindningar och sitt ägande jämställs med dem som utnämnts till tjänster inom statens högsta ledning. Vidare föreslås det att paragrafen ändras på så sätt att tjänstemannen inte själv kan bedöma vilka uppgifter som ska lämnas i anmälningen om bindningar och huruvida de uppgifter som ska lämnas kan ha betydelse vid bedömningen av tjänstemannens förutsättningar att sköta de uppgifter som

hör till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. Paragrafen ska således på ett uttömmande sätt ange de uppgifter som anmälningsskyldigheten gäller.

4.1.3 44 a § i statstjänstemannalagen

Det föreslås att paragrafen ändras så att det genom karensavtal kan avtalas om en karenstid på högst tolv månader i stället för nuvarande sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört, när avtalet ingås med en person som utnämnts eller föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen. Antalet sådana tjänster beräknas vara omkring 110 (år 2020). De som utnämnts till tjänster inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen har i sin tjänst och genom sin ställning tillgång till bland annat viktiga tjänste- eller företagshemligheter samt information som gäller yttra förbindelser eller är centrala med tanke på den nationella säkerheten. Genom en förlängning av karenstiden stärks den eftersträvade effekten. Med andra ord går det inte längre att i en ny anställning på ett väsentligt sätt utnyttja den information som karensen skyddar eller att använda den på ett sätt som skadar någon annan.

Som avgränsning av den högsta ledningen inom statsförvaltningen betraktas i princip de tjänstemän som avses i 26 § 1 - 4 punkten i statstjänstemannalagen, dvs.

1. justiekanslern i statsrådet och biträdande justiekanslern,
2. kommandören för försvarsmakten,
3. statssekreterare, statssekreterare såsom kanslichef, kanslichef, understatssekreterare och avdelningschef samt sådana tjänstemän vid ett ministerium som till tjänsteställningen motsvarar dessa, så som närmare föreskrivs genom förordning av statsrådet, och
4. cheferna för de ämbetsverk som anges genom förordning av statsrådet.

4.1.4 Övriga tekniska ändringar

Genom de föreslagna ändringarna i 36 § 3 mom., 62 § 1 mom. och 69 a § 1 mom. korrigeras de felaktiga paragrafhänvisningarna i den gällande statstjänstemannalagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna ändringen av 44 a § i statstjänstemannalagen kan ha vissa ekonomiska konsekvenser för enskilda ämbetsverk i situationer där det har ingåtts ett karensavtal med en tjänsteman som utnämnts till en tjänst inom statsförvaltningens högsta ledning och tjänstemannen föreläggs en karenstid till följd av att tjänstemannen övergår till en annan arbetsgivare. Om karenstiden inträder efter det att tjänsteförhållandet upphört ska den berörda personen betalas en ersättning som motsvarar lönen under karenstiden. Det är dock inte möjligt att på förhand bedöma i hur många fall karenstid behöver införas eller hur lång den behöver vara. Beslut om ingående av karensavtal och om karensavtalets längd fattas från fall till fall inom ramen för lagen. Detsamma gäller den konkreta tillämpningen av själva karenstiden inom ramen för avtalet. Det är inte nödvändigt att tillämpa avtalsvillkoret om karenstid i alla de situationer där någon som utnämnts till en tjänst inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen övergår till andra uppgifter utanför statsförvaltningen. Antalet tjänster inom statsförvaltningens högsta ledning

(år 2020) är ca 110, och det har inte ingåtts karensavtal med alla som hör till denna grupp. I dagsläget finns det allmänt taget bara ett fåtal kända fall där det har förordnats om karenstid enligt ett karensavtal för en tjänsteman som lämnat sin statsanställning och där det således har betalats ersättning som motsvarar lönen. Varje ämbetsverk ska emellertid beakta de kalkylerade kostnaderna för ämbetsverkets karensavtal i sin budget och täcka dem med sina omkostnadsanslag.

I övrigt bedöms propositionen inte ha några ekonomiska konsekvenser.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

Det föreslagna nya 6 b § 5 mom. och ändringen, möjligheten att utan offentligt ansökningsförfarande utnämna en tjänsteman som sagts upp vid ett annat statligt ämbetsverk, avses komplettera och stärka det lagfästa omställningsskyddet för statsanställda utan att öka det uppsägande ämbetsverkets lagstadgade skyldigheter. Ett ämbetsverk som säger upp en tjänsteman kan med stöd av den gällande lagstiftningen försöka utreda tjänstemannens möjligheter att genom överföring av tjänsten få arbete i uppgifter som motsvarar hans eller hennes egen tjänst någon annanstans inom statsförvaltningen, antingen inom det egna eller ett annat förvaltningsområde. I praktiken är det omöjligt för ett uppsägande ämbetsverk att inom en begränsad tid i detalj utreda om det någonstans inom statsförvaltningen kommer att ledigförklaras motsvarande uppgifter som en uppsagd tjänsteman har och som tjänstemannen och hans eller hennes tjänst eventuellt kan överföras till. Det finns trots allt mer än 100 ämbetsverk inom statsförvaltningen, och vid dessa arbetar sammanlagt cirka 75 000 anställda i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande med mycket varierande uppgifter (år 2019). Det är heller inte resurseffektivt eller i praktiken möjligt inom statsförvaltningen att kräva att andra statliga ämbetsverk vid planeringen av varje rekrytering utreder om det bland dessa knappt 70 000 tjänstemän finns någon som kan överföras till ämbetsverket i fråga som alternativ till uppsägning. Rent konkret kan det bedömas att det effektivaste sättet att fortsätta anställningsförhållandet på annat håll inom statsförvaltningen är när tjänstemannen själv söker sig dit och utreder om och var det finns uppgifter som motsvarar just tjänstemannens kompetens och intresse.

Överföringen av en tjänst förutsätter alltid samtycke av det överlätande ämbetsverket, det mottagande ämbetsverket och den tjänsteman som överförs. Vidare krävs det beslut av det ministerrum inom eller från vars förvaltningsområde tjänsten överförs till ett annat ämbetsverk. En överföring av en tjänst blir i praktiken aktuell också när det endast rör sig om övergång till uppgifter som motsvarar den gällande tjänsten. En tjänstemans oavbrutna anställningsförhållande kan på basis av den föreslagna ändringen fortsätta genom en enkel process och ett beslut av det utnämnde ämbetsverket. Omfatningen av eventuella uppgifter avgränsas inte heller av de begränsningar som gäller ändring av en tjänst, som vid överföring av en tjänst.

Det föreslagna nya 6 b § 6 mom. gäller utnämningar inom republikens presidents och statsrådets allmänna sammanträdes behörighet. Årligen fattas omkring 32 500–36 500 utnämningsbeslut (åren 2019 och 2020) i fråga om tjänster samt tjänsteförhållanden för viss tid vid ministerierna och statens ämbetsverk. Av dessa är cirka 2/3 utnämningar till tjänsteförhållanden för viss tid. Republikens president gör årligen omkring 140–160 utnämningar (åren 2019 och 2020). Statsrådets allmänna sammanträde fattar årligen cirka 125–150 utnämningsbeslut (åren 2019 och 2020). Antalet utnämningar som ingår i republikens presidents och statsrådets allmänna sammanträdes behörighet utgör en mycket liten del av utnämningarna inom statsförvaltningen på årsnivå.

De utnämningar som hör till republikens presidents behörighet är på några få undantag när utnämningar av domare och officerare. På domartjänster och domare tillämpas inte 27 § i stats-tjänstemannalagen, och ändringar som grundar sig på den paragrafen påverkar inte domarnas ställning eller så kallade omställningsskydd. Domare som utnämnts för viss tid får heller inte i praktiken ordinarie anställning med stöd av den gällande 6 b §. Tjänsterna inom Försvarsmakten kan redan i enlighet med gällande lagstiftning i regel tillsättas utan offentligt ansökningsförfarande.

Till den utnämningsbehörighet som statsrådets allmänna sammanträde har hör tjänsterna inom den högsta ledningen inom statsförvaltningen och statsförvaltningens högre sakkunnigtjänster. Enligt uppskattning kommer inte heller bestämmelser om att dessa utnämningar undantas från tillämpningsområdet för 1 och 5 mom. i praktiken att ha någon väsentlig inverkan på utnämning av de tjänstemän som utnämnts till de berörda tjänsteförhållandena för viss tid till en tjänst eller ordinarie anställning eller på deras omställningsskydd i samband med uppsägningar. Också i fråga om dessa utnämningar accentueras kravet på öppenhet och insyn, och situationer där någon får ordinarie anställning eller omställningsskydd kan inte anses vara helt jämförbara med andra tjänster. De tjänster inom den högsta ledningen som avses i 26 § 3 och 4 punkten i stats-tjänstemannalagen tillsätts dessutom alltid för viss tid.

Den föreslagna ändringen kommer uppskattningsvis inte att leda till några betydande kvantitativa förändringar i det förfarande enligt statstjänstemannalagen som i regel tillämpas, dvs. där tjänsterna tillsätts genom ett offentligt ansökningsförfarande. Men ändringen stärker uppsagda tjänstemäns omställningsskydd när de omfattas av ändringarna och ger dem och den utnämmande myndigheten en snabb och effektiv lösning när det gäller att fortsätta anställningsförhållandet. Enligt uppskattning kommer det förekomma endast ett fåtal sådana utnämningar per år, men procentuellt sett kan förfarandet uppskattas bli effektivt i förhållande till antalet uppsagda. Själva genomförandet kan anses vara enkelt och effektivt och den berörda tjänstemannen har själv möjlighet att påverka sannolikheten för att han eller hon får jobb genom egen aktivitet. Vidare ökar inte genomförandet de statliga ämbetsverkens lagstadgade skyldigheter och det försätter heller inte att myndigheten allokerar särskilda resurser för ändamålet.

4.3 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Sveriges karenslag gäller ministrarna och av tjänstemännen statssekreterare (Lag (2018: 676) om restriktioner vid statsråds och statssekreterares övergång till annan än statlig verksamhet). Restriktionstiden är högst tolv månader. I Norges så kallade karenslag (Lov om informasjonsplikt, karantene og saksforbud for politikere, embetsmenn og tjenestemenn/karantenloven, LOV-2015-06-19-70), som trädde i kraft vid ingången av 2016, föreskrivs det om ett förfarande enligt vilket en karenstid på högst sex månader kan föreläggas politiker och tjänstemän innan de övergår till andra uppgifter. I stället för eller utöver karens kan det också meddelas ett temporärt förbud för högst tolv månader att behandla ärenden som hör till det tidigare ansvarsområdet. I juni 2020 tillsatte den norska regeringen en kommitté för att granska om det eventuellt finns behov att ändra den gällande karenslagen.

I Danmark finns det utöver sekretessbestämmelserna inga restriktioner som är förpliktande för tjänstemännen efter det att anställningen upphört.

För EU-tjänstemännens del finns det bestämmelser om karens i artikel 16 i tjänsteföreskrifterna och för kommissionärernas del finns bestämmelser om karens i den etiska uppförandekoden (Code of Conduct for the Members of the European Commission). Längden på karenstiden är två år för båda grupperna.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har inga karensbestämmelser eller karensrekommendationer för sina anställda.

5 Remissvar

Remisstiden var den x yyy–x yyy 2021.

Enligt yttrandena ...

I propositionen har man beaktat...

Ett sammandrag av remissyttrandena finns tillgängligt XXX.

6 Specialmotivering

6 b §. Paragrafens *1 mom.* ändras så att ett tjänsteförhållande för viss tid ska överstiga två år i stället nuvarande ett år, om man vill inrätta och tillsätta en tjänst utan offentligt ansökningsförfarande i stället för tjänsteförhållandet. Enligt den gällande bestämmelsen får man då endast utnämna den tjänsteman som är anställd i det tjänsteförhållandet till tjänsten. Inrättandet av en tjänst enligt bestämmelsen får göras endast för de uppgifter i den aktuella visstidsanställningen som tjänstemannen sköter, inte för andra slags uppgifter. I regel är det är fråga om situationer där en tidsbestämd utnämning har gjorts utifrån arbetets art, men där det skett en förändring på så sätt att arbetsuppgifterna blivit permanenta. Ett förfarande enligt bestämmelsen är inte möjligt exempelvis om grunden för tjänsteförhållandet för viss tid är ett vikariat. Trots att vikarien också kan ha andra uppgifter än den som vikarien ersätter grundar sig tjänsteförhållandet för viss tid även då på de undantagsarrangemang som frånvaron medför. När behovet av undantagsarrangemang har upphört ska tillsättandet av eventuella tjänster som ska inrättas i princip bygga på huvudregeln i statstjänstemannalagen, ledigförklaring av tjänster. Visstidsanställningen kan bestå av en utnämning som överstiger två år eller av flera utnämningar utan avbrott till ett tjänsteförhållande för viss tid som sammanlagt överstiger två år. Den visstidsuppgift som avses i paragrafen innebär dock att personen i fråga har arbetat hela den sammanräknade anställningstiden i den visstidsuppgift som tjänsten inrättas i stället för. Syftet med ändringen är att lagstiftningen och andra anvisningar om saken också fortsättningsvis ska bilda en helhet som innebär att endast sådana tjänsteförhållanden för viss tid kan permanentas senare utan ett offentligt ansökningsförfarande där utnämningen har gjorts genom ett sådant förfarande. Inga andra ändringar föreslås i innehållet i bestämmelsen, och bland annat de grunder för ett tjänsteförhållande för viss tid som anges i 9 § 1 mom. ska alltid vara uppfyllda när någon utnämns till ett sådant tjänsteförhållande.

Ett nytt 5 mom. föreslås, och på samma sätt som i alla andra situationer där det enligt 6 b § i statstjänstemannalagen går att utnämna någon till en tjänst utan offentligt ansökningsförfarande, ska den utnämnde myndigheten beakta de utnämningsgrunder som anges i grundlagen, rättsprinciperna inom förvaltningen samt annan relevant lagstiftning och andra relevanta anvisningar. Den som utnämns ska uppfylla behörighetsvilkoren för tjänsten, uppgiften eller benämningen, och utnämningen får inte basera sig på grunder som strider mot lagstiftningen, såsom diskrimineringslagen (1325/2014) eller lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) eller annars osakliga grunder. Utnämningsprocessen avviker från det s.k. sedvanliga förfarandet endast så till vida att den utnämnde myndigheten undantagsvis inte anser att man behöver ledigförklara tjänsten i fråga, utan gör den bedömningen att rekryteringen leder till samma resultat genom att en tjänsteman som sagt upp någon annanstans inom statsförvaltningen utnämns direkt.

Enligt det nya 6 mom. ska det ändrade 1 mom. och det nya 5 mom. inte tillämpas på de högsta tjänsterna och de högre sakkunnigtjänsterna inom statsförvaltningen. Avgränsningen gäller utnämningar där republikens president och statsrådets allmänna sammanträde har behörighet.

Bestämmelser om republikens presidents behörighet när det gäller utnämningar finns i grundlagen och i annan lag, såsom bland annat domstolslagen (673/2016) och lagen om försvarsmakten (551/2007). De utnämningar som republikens president gör gäller i huvudsak domare och officerare. Republikens president utnämner emellertid också exempelvis justitiekanslern, biträdande justitiekanslern, riksåklagaren och biträdande riksåklagaren.

Den allmänna behörigheten att utnämna till statliga tjänster anförtros statsrådet i 126 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelser om statsrådets utnämningsbehörighet finns dessutom i lagen om statsrådet (175/2003). Enligt 13 § i den lagen utnämner statsrådet ministeriernas kanslichefer och övriga högsta tjänstemän. Närmare bestämmelser om de tjänstemän som omfattas av den utnämningsrätt som statsrådets allmänna sammanträde har finns i 42 § i reglementet för statsrådet (262/2003). Om det någon annanstans i lag eller förordning föreskrivs att utnämningen till en tjänst ska avgöras av statsrådet, ska ärendet avgöras vid statsrådets allmänna sammanträde. Statsrådets allmänna sammanträde utnämner också cheferna för ämbetsverken, och bestämmelser om utnämningsbehörigheten i fråga om dessa tjänster finns i lagar om respektive ämbetsverks organisation.

Det föreslagna 6 mom. innebär en ändring av paragrafens tillämpningsområde i förhållande till det gällande paragrafen på så sätt att möjligheten enligt 1 mom. att utnämna eller ordinarieanställa någon till en tjänst som ska inrättas inte längre kan användas i fråga om de tjänster som omfattas av 6 mom. Inte heller den nya möjligheten enligt det föreslagna 5 mom. att utnämna någon till en tjänst utan offentligt ansökningsförfarande ska gälla tjänster som omfattas av 6 mom.

8 a §. Enligt förslaget ska 1 mom. ändras så att tjänstemannen inte längre själv får bedöma vilka uppgifter som ska lämnas i anmälningen om bindningar och huruvida de uppgifter som ska lämnas kan ha betydelse vid bedömningen av tjänstemannens förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. Enligt paragrafen ska anmälningsskyldigheten i fortsättningen också gälla upplysningar om beloppet av och grunden för skulder och andra ekonomiska åtaganden och om förtroendeuppdrag och förvaltningsuppdrag.

Motsvarande uppgifter har redan tidigare begärts i blanketten för anmälning av bindningar, men i fortsättningen avses lagen uttömmande ange vilka uppgifter som ska anmälas och därmed kan anmälaren inte längre göra någon egen prövning i frågan. I uppgiften om beloppet av skulder och andra ekonomiska åtaganden ingår bland annat information om åtaganden som gjorts för tredje part (t.ex. borgensförbindelser). I fråga om betydande skulder och andra ekonomiska åtaganden anges storleksklass och grund. Ingen anmälan krävs om lån för sedvanlig bostad som personen själv eller hans eller hennes familj använder. Med förtroendeuppdrag och förvaltningsuppgifter avses bland annat medlemskap i styrelsen, förvaltningsrådet eller motsvarande organ i ett företag eller en sammanslutning samt revisorsuppdrag.

Skyldigheten enligt paragrafen att anmäla uppgifter utvidgas enligt förslaget till 26 § 5 punkten i statstjänstemanlagen, dvs. också till ministrars specialmedarbetare. Specialmedarbetarnas uppgifter och ställning innebär att de i praktiken har tillgång till så gott som alla samma uppgifter som den minister som är deras chef. Med beaktande av detta är det motiverat att också de ska ge in anmälan om bindningar innan de utnämns till ett tjänsteförhållande. Den minister som är föredragande i fråga om utnämningen och statsministern, som gör utnämningen, kommer att

ha tillgång till anmälan också vid den prövning av bindningar och oberoende enligt 8 c § som föregår utnämningar.

36 §. Den föreslagna ändringen av teknisk art. Med andra ord föreslås ingen innehållsmässig ändring. Hänvisningen i 3 mom. till 9 § i den upphävda lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/1988) korrigeras så att den gäller 27 § i den gällande lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013).

44 a §. Det föreslås att 3 mom. ändras så att det i ett karensavtal som ingås med den högsta ledningen inom statsförvaltningen, det vill säga en person som utnämnts eller föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–4 punkten kan avtalas att karenstiden är högst tolv månader efter det att anställningsförhållandet har upphört i stället för sex månader som i den gällande lagstiftningen. Inga andra ändringar föreslås i paragrafens innehåll. I enlighet med den gällande bestämmelsen träder avtalsvillkoret om karenstiden i kraft bara om myndigheten bedömer att det vid en tjänstemans övergång är fråga om en situation som avses i 44 a § 2 mom. Bestämmelsen ska tillämpas i kombination med 6 § om grunderna för god förvaltning i förvaltningslagen. Grunderna kräver bland annat att myndigheterna utövar sina befolkningsheter enbart för syften som är godtagbara enligt lag. Detta hindrar att bestämmelsen tillämpas schablonmässigt när konkreta karenstider slås fast.

I enlighet med gällande lag avgränsas den grupp av tjänstemän som kan beröras av karensavtal genom en beskrivning av typen av information som tjänstemannen har tillgång till i sitt uppdrag. Den högsta statsledningens tjänstemän bildar till denna del en särskild grupp. De tjänstemännen utövar betydande offentlig makt samt arbetar nära statsledningen och får i sitt jobb och till följd av sin ställning i vid omfattning kännedom om exempelvis kärnuppgifter med avseende på nationell säkerhet och Finlands yttre förbindelser. I arbetsuppgifterna för dem som innehavar tjänster inom statsförvaltningens högsta ledning ingår dessutom frågor som gäller tryggandet av de vitala samhällsfunktionerna, och tjänstemännen får då också tillgång till sekretessbelagda uppgifter som gäller dessa frågor. De högsta tjänstemännen påverkar till denna del också beredningen av beslutsfattandet i nära samarbete med medlemmarna av statsrådet.

Den gällande statstjänstemannalagen ger möjlighet till en karenstid på sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört, men den tiden är inte tillräckligt lång i fråga om vissa projekt, exempelvis fleråriga upphandlingsprocesser av betydande ekonomiskt värde. Det är möjligt att en tjänsteman som omfattas av karens besitter sådan information som även efter sex månader kan utnyttjas i ett nytt anställningsförhållande på det sätt som avses i 44 a § i statstjänstemannalagen för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. I en situation där en tjänsteman inom den högsta statsledningen övergår från statsanställning till den privata sektorn är det svårt att bevisa eller att motbevisa att information och kontakter använts, vilket i sin tur kan försvara förtroendet för förvaltningen oberoende av om något lagstridigt har skett eller inte. Vi har ingen lagstiftning som rent generellt förbjuter en tidigare tjänsteman att i sin nya anställning påverka sin tidigare statliga arbetsgivare och dess beslutsfattande. En tjänstemans lagstadgade skyldigheter efter anställningsförhållandet eller bestämmelser om brott mot tjänstehemlighet och brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet löser inte i sin helhet och i praktiken det etiska problem som kan uppstå i situationer där tjänstemän direkt eller kort tid efter att ha lämnat en offentlig tjänst övergår till ett företag som upprätthåller eller utnyttjar motsvarande förbindelser – även i de fall där tjänstemännen inte bryter mot sina lagstadgade skyldigheter.

62 §. Den föreslagna ändringen av teknisk art. Med andra ord föreslås ingen innehållsmässig ändring. Hänvisningen i 1 mom. till arbetsdomstolens beslut enligt 52 § korrigeras så att den gäller ett beslut av arbetsdomstolen enligt 58 §.

69 a §. Den föreslagna ändringen av teknisk art. Med andra ord föresläs ingen innehållsmässig ändring. Hänvisningen i 1 mom. till 6 § 1 mom. korrigeras så att den gäller 6 § 2 mom.

7 Ikraftträданde

Lagen föresläs träda i kraft den 1 januari 2022.

De tjänster och tjänsteförhållanden för viss tid som har förklarats lediga att sökas innan den aktuella lagen har trätt i kraft ska tillsättas med iakttagande av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. En myndighet och en sådan tjänsteman som har utnämnts till eller som föresläs bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande för viss tid som avses i 44 a § och på vilken de bestämmelser som gällde när lagen trädde i kraft tillämpas, kan dock ingå ett karensavtal med beaktande av vad som föreskrivs i den 44 a § som trärder i kraft den 1 januari 2022.

8 Verkställighet och uppföljning

Finansministeriet kommer i fortsättningen att med 2–3 års mellanrum genomföra en enkät för att utreda situationen i fråga om karensavtal inom förvaltningsområdena och i ämbetsverken. Finansministeriets anvisningar om karensavtal ska också kompletteras med en begäran om att uppgifter om att sända ämbetsverkets karensavtal till finansministeriet.

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna innebär ändringar i grunderna för tjänstemännens rättsliga ställning (föreslagna 6 b § i statstjänstemannalagen), tjänstemännens rättigheter och skyldigheter (8 a § i statstjänstemannalagen) och vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt (44 a § i statstjänstemannalagen). Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. Bestämmelser om rätten att fritt välja arbete finns i 18 § i grundlagen, där det också föreskrivs att det allmänna ska främja sysselsättningen.

Ändringen av 6 b § 1 mom. i statstjänstemannalagen innebär att en tjänst kan tillsättas utan offentligt ansökningsförfarande när ett tjänsteförhållande för viss tid har varat i mer än två år. Den nuvarande tidsfristen är att tjänsteförhållandet för viss tid överstiger ett år. I enlighet med gällande anvisningar är en förutsättning att utnämningen till tjänsteförhållandet för viss tid har skett genom ett offentligt ansökningsförfarande och att de grunder för ett tjänsteförhållande för viss tid som anges i 9 § 1 mom. i statstjänstemannalagen är uppfyllda. Avsikten med det nya 5 mom. som föresläs i paragrafen är att främja sysselsättningen genom att bättre se till att en tjänsteman får anställning någon annanstans inom statsförvaltningen i uppsägningssituationer. Den föreslagna ändringen innebär att den utnämnde myndigheten kan avvika från huvudregeln för tillsättning av tjänster, offentligt ansökningsförfarande, endast om en tjänsteman som sagts upp från ett annat statligt ämbetsverk utnämns till tjänsten under uppsägningstiden. Den som utnämns ska uppfylla behörighetsvillkoren för tjänsten, uppgiften eller benämningen, och utnämningen får inte basera sig på grunder som strider mot lagstiftningen, såsom diskrimineringslagen (1325/2014) eller lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986), eller annars osakliga grunder. Förslaget kan inte anses stå i strid med grundlagens krav på jämlikhet, den grundläggande rättigheten likabehandling och främjande av jämställdhet. Bestämmelsen innebär avsteg från huvudregeln om att en tjänst ska förklaras ledig, men i övrigt iakttas rättsprinciperna inom förvaltningen när ärendet bereds och beslut fattas.

Enligt de föreslagna ändringarna ska det ändrade 1 mom. och det nya 5 mom. inte tillämpas på de högsta tjänsterna och de högre sakkunnigtjänsterna inom statsförvaltningen. I de utnämningar har republikens president och statsrådets allmänna sammanträde behörighet, och de är få till antalet. Även den gällande lagstiftningen särbehandlar dessa tjänster till många delar i förhållande till andra tjänster. De utnämningar som hör till republikens presidents behörighet är på några få undantag när utnämningar av domare och officerare. På domartjänster och domare tillämpas inte 27 § i statstjänstemannalagen, och ändringar som grundar sig på den paragrafen påverkar inte domarnas ställning eller så kallade omställningsskydd. Domare som utnämnts för viss tid får heller inte ordinarie anställning med stöd av den gällande 6 b §. Tjänsterna inom Försvarsmakten kan å sin sida i regel redan i enlighet med gällande lagstiftning vid behov tillämpas utan offentligt ansökningsförfarande. I fråga om de högsta tjänsterna och högre sakkunnigtjänsterna inom statsförvaltningen är det motiverat att förutsätta särskild öppenhet och insyn och ett fullt ut offentligt ansökningsförfarande alltid när någon utnämns, får ordinarie anställning eller berörs av omställningsskydd. De föreslagna bestämmelserna i 6 b § om undantag från paragrafens tillämpningsområde ändrar i praktiken inte etablerad praxis och särbehandlar inte utan behörig grund tjänstemannagrupperna i fråga i förhållande till andra statliga tjänstemän. Det är fråga om en noggrann avgränsning som uppfyller proportionalitetskravet.

Enligt förslaget ska 8 a 1 mom. ändras så att tjänstemannen inte längre själv får bedöma vilka uppgifter som ska lämnas i anmälningen om bindningar och huruvida de uppgifter som ska lämnas har betydelse vid bedömningen av tjänstemannens förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till en tjänst eller ett tjänsteförhållande. Enligt paragrafen ska anmälningsskyldigheten i fortsättningen också gälla upplysningar om beloppet av och grunden för skulder och andra ekonomiska åtaganden och om förtroendeuppdrag och förvaltningsuppdrag. I fortsättningen avses lagen uttömmande ange vilka uppgifter som ska anmälas och därmed kan anmälaren inte längre göra någon egen prövning i frågan. Skyldigheten enligt paragrafen att anmäla uppgifter utvidgas enligt förslaget till 26 § 5 punkten i statstjänstemannalagen, dvs. också till ministrars specialmedarbetare. Avsikten är att genom ändringen stärka förtroendet för tjänstemännen i deras arbete när innehållet i redogörelsen för bindningar blir enhetligare och skyldigheten att anmäla sina bindningar utvidgas till ministrarnas specialmedarbetare. Ministrarnas specialmedarbetare är tjänstemän som på grund av sin ställning i praktiken har tillgång till och skyldighet att sätta sig in i nästan alla samma uppgifter som den minister som är deras chef. Med beaktande av detta är det motiverat att de i fråga om skyldigheten att anmäla sina bindningar jämföras med dem som utnämnts till tjänster inom statens högsta ledning.

Möjligheten enligt 44 a § i statstjänstemannalagen att bestämma en karenstid som infaller efter det att anställningsförhållandet upphört innebär en begränsning av tjänstemannens rätt enligt 18 § 1 mom. i grundlagen att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Begränsningarna måste således vara förenliga med proportionalitetskravet (GrUU 10/2016 rd). Proportionalitetskravet har i propositionen beaktats på så sätt att den föreslagna ändringen av 44 a § gäller en mer begränsad grupp tjänstemän och inte kategoriskt alla som det ingås karensavtal med när villkoren i paragrafen är uppfyllda. Karenstiden fastställs inte regelmässigt utan prövas från fall till fall. Exempelvis innebär inte det faktum att regleringen utsträcker möjligheten att avtala om en karenstid på tolv månader i ett karensavtal med en person som utnämnts till eller föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–4 punkten i statstjänstemannalagen emellertid inte att en tjänstemän automatiskt föreläggs en karenstid på tolv månader när han eller hon säger upp sig. Karenstiden kan alltså beroende på situationen också vara kortare än så.

Under karenstiden betalas också en ersättning som motsvarar lönen och karensavtalet binder inte tjänstemannen, om tjänsteförhållandet har upphört av en orsak som beror på myndigheten.

Genom karensförfarandet skyddas dessutom allmänintresset. Samtidigt är syftet att bidra till ökat förtroendet för att myndigheterna är oberoende i sin verksamhet, vilket är ett kärnelement i garantin för god förvaltning enligt 21 § i grundlagen.

Vid beredningen av förslaget har man beaktat erfarenheterna av karensförfarandet enligt den 44 a § som fogades till statstjänstemannalagen genom lag 1058/2016 och grundlagsutskottets ståndpunkt (GrUU 35/2016 rd, RP 90/2016 rd), enligt vilken begränsningen i lagförslaget (RP 90/2016 rd) tidsmässigt (12 månader) harmonierar med proportionalitetskravet.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i frågan.

Kläm

Med stöd av vad som anförs ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av statstjänstemannalagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i statstjänstemannalagen (750/1994) 6 b § 1 mom., 8 a § 1 mom., 36 § 3 mom., 44 a § 3 mom., 62 § 1 mom. och 69 a § 1 mom.,
av dem 6 b § 1 mom. och 8 a § 1 mom. sådant dem lyder i lag 283/2015, 36 § 3 mom. sådant
det lyder i lag 343/2007, 44 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1059/2016 och 69 a § 1 mom.
sådant det lyder i lag 692/1995, samt
fogas till lagens 6 b §, sådan den lyder i lag 283/2015, nya 5 och 6 mom. som följer:

6 b §

En tjänst som inrättats i stället för en uppgift i arbetsavtalsförhållande eller ett tjänsteförhållande för viss tid som överstiger två år kan första gången tillsättas utan att tjänsten förklaras ledig, om den arbetstagare som sköter uppgiften eller den tjänsteman som är anställd i tjänsteförhållandet för viss tid utnämns till tjänsten.

En tjänst får tillsättas utan att den förklaras ledig även när en tjänsteman som har sagt upp från en annan statlig tjänst med stöd av 27 § utnämns till tjänsten under uppsägningstiden.

Bestämmelserna i 1 och 5 mom. gäller dock inte tjänster där republikens president eller statsrådets allmänna sammanträde har utnämningsbehörighet.

8 a §

En person som föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–5 punkten ska före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet, beloppet av och grunden för skulder och andra ekonomiska åtaganden, sina uppgifter utanför tjänsten, sina förtroendeuppdrag och förvaltningsuppdrag samt sina bisysslor enligt 18 §. Anmälhan ska när det gäller bisysslor som kräver bisysslotillsstånd enligt 18 § innehålla uppgifter om inkomsten från bisysslorna.

36 §

Medan ett tjänsteförhållande består kan det på myndighetens eller en tjänstemanens initiativ träffas överenskommelse om permittering av tjänstemannen. Genom tjänstekollektivavtal och överenskommelse som nämns i 27 § i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013) kan om permittering avtalas även på annat sätt än det som bestäms i 1 och 2 mom..

44 a §

Karenstiden får avtalas att omfatta högst sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört. Karenstiden får dock avtalas att omfatta högst tolv månader efter det att anställningsförhållandet har upphört, om avtalet ingås med en person som utnämnts eller föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–4 punkten. Under karenstiden

ska en ersättning som motsvarar lönen betalas. I avtalet kan ingå en bestämmelse om avtalsvite och vitet får vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden.

---

62 §

Har ett rättelseyrkande som avses i 52 § inte framställts inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket prestationen borde ha ägt rum eller inom 60 dagar från delfäendet av ett sådant beslut av arbetsdomstolen som nämns i 58 §, är rätten till förmånen förverkad.

---

69 a §

Om straff för brott mot 6 § 2 mom. och 11 § finns i 47 kap. 3 § i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den xx xx 20xx

Statsminister

Sanna Marin

Kommunminister Sirpa Paatero

Lag

om ändring av statstjänstemannalagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i statstjänstemannalagen (750/1994) 6 b § 1 mom., 8 a § 1 mom., 36 § 3 mom., 44 a § 3 mom., 62 § 1 mom. och 69 a § 1 mom.,
av dem 6 b § 1 mom. och 8 a § 1 mom. sådant dem lyder i lag 283/2015, 36 § 3 mom. sådant
det lyder i lag 343/2007, 44 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 1059/2016 och 69 a § 1 mom.
sådant det lyder i lag 692/1995, samt
fogas till lagens 6 b §, sådan den lyder i lag 283/2015, nya 5 och 6 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 b §

En tjänst som inrättats i stället för en uppgift i arbetsavtalsförhållande eller ett tjänsteförhållande för viss tid som överstiger ett år kan första gången tillsättas utan att tjänsten förklaras ledig, om den arbetstagare som sköter uppgiften eller den tjänsteman som är anställd i tjänsteförhållandet för viss tid utnämns till tjänsten.

6 b §

En tjänst som inrättats i stället för en uppgift i arbetsavtalsförhållande eller ett tjänsteförhållande för viss tid som överstiger två år kan första gången tillsättas utan att tjänsten förklaras ledig, om den arbetstagare som sköter uppgiften eller den tjänsteman som är anställd i tjänsteförhållandet för viss tid utnämns till tjänsten.

En tjänst får tillsättas utan att den förklaras ledig även när en tjänsteman som har sagt upp från en annan statlig tjänst med stöd av 27 § utnämns till tjänsten under uppsägnings-tiden.

Bestämmelserna i 1 och 5 mom. gäller dock inte tjänster där republikens president eller statsrådets allmänna sammanträde har utnämningsbehörighet.

8 a §

En person som föreslås bli utnämnd till en tjänst som avses i 26 § 1–4 punkten ska före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för sina uppgifter utanför tjänsten, sina bisysslor enligt 18 § och för sina andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter somhör

8 a §

En person som föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–5 punkten ska före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet, beroendet av och grunden för skulder och andra ekonomiska åtaganden, sina uppgifter utanför tjänsten, sina förtroendeuppdrag och förvaltningsuppdrag samt sina bisysslor enligt 18 §.

Gällande lydelse

till den tjänst som ska tillsättas. Anmälan ska när det gäller bisysslor som kräver bisysslot tillstånd enligt 18 § innehålla uppgifter om inkomsten från bisysslorna.

36 §

Medan ett tjänsteförhållande består kan på myndighetens eller en tjänstemans initiativ överenskommelse träffas om permitting av tjänstemannen. Genom tjänstekollektivavtal och överenskommelse som nämns i 9 § i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrätningar kan om permitting avtalas även på annat sätt än det som bestäms i 1 och 2 mom.

44 a §

Karenstiden får avtalas att omfatta högst sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört. Under karenstiden ska en ersättning som motsvarar lönen betalas. I avtalet kan ingå en bestämmelse om avtalsvite och vitet får vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden.

62 §

Har ett rättelseyrkande som avses i 52 § inte framställdts inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket prestationen borde ha ägt rum eller inom 60 dagar från delfäendet av sådant beslut av arbetsdomstolen som nämns i 52 §, är rätten till förmånen förverkad.

69 a §

Om straff för brott mot 6 § 1 mom. och 11 § stadgas i 47 kap. 3 § strafflagen.

Föreslagen lydelse

Anmälan ska när det gäller bisysslor som kräver bisysslot tillstånd enligt 18 § innehålla uppgifter om inkomsten från bisysslorna.

36 §

Medan ett tjänsteförhållande består kan det på myndighetens eller en tjänstemans initiativ träffas överenskommelse om permitting av tjänstemannen. Genom tjänstekollektivavtal och överenskommelse som nämns i 27 § i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrätningar (*1233/2013*) kan om permitting avtalas även på annat sätt än det som bestäms i 1 och 2 mom.

44 a §

Karenstiden får avtalas att omfatta högst sex månader efter det att anställningsförhållandet har upphört. *Karenstiden får dock avtalas att omfatta högst tolv månader efter det att anställningsförhållandet har upphört, om avtalet ingås med en person som utnämnts eller föreslås bli utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande som avses i 26 § 1–4 punkten.* Under karenstiden ska en ersättning som motsvarar lönen betalas. I avtalet kan ingå en bestämmelse om avtalsvite och vitet får vara högst dubbelt så stort som den ersättning som betalas under karenstiden.

62 §

Har ett rättelseyrkande som avses i 52 § inte framställdts inom tre år från utgången av det kalenderår under vilket prestationen borde ha ägt rum eller inom 60 dagar från delfäendet av ett sådant beslut av arbetsdomstolen som nämns i 58 §, är rätten till förmånen förverkad.

69 a §

Om straff för brott mot 6 § 2 mom. och 11 § stadgas i 47 kap. 3 § strafflagen.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .
